Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
Najer Folksblat פרייז 20 גראָשען

הײנט 8 זײַטען

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 135/1430	לאָדז, מאָנטאָג כג סיון תרפ"ח	זעקסטער יאָהרגאַנג	Łódź, Poniedziałek 11 Czerwca 1928 r.	Nr. 135/1430

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71.
Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

מיניסטער סקלאַדקאָווסקי קומט קיין לאָדז

און וועט דורכפיהרען אַ סאַניטאַרע אינספּעקציע.

(ה) נעכטען, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג איז קיין ווילנע אָנגעקומען אין אַן אויטאָ דער אינערן-מיניסטער, גען. סלאַוואָי-סקלאַדקאָווסקי, אין דער באַגלייטונג פון זיין אַדיוטאַנט. אַדורכפיהרענדיג אַן אינספּעקציע אין ווילנער פּאָוויאַט, איז דער מיניסטער אָפּגעפאָהרען אין דער ריכטונג קיין לאָדז. ס'איז מעגליך, אַז נאָך היינט וועט דער מיניסטער קומען אין אונזער שטאָט, וואו ער וועט דורכפיהרען אַ סאַניטאַרע-אינספּעקציע.

די שלעזישע שולען פאַר'ן ראַט פון פעלקער-בונד.

ג ע נ ף, 10 (ספּ. טעל.) דער פעלקער-ליגע-ראַט האָט באַטראַכט די דייטשע אָנקלאַגעס וועגען דעם דייטשען שול-וועזען אין פּויליש-אויבערשלעזיען, וועגען צולאָזען פּוילישע קינדער אין די מינדערהייטס-שולען האָט דער ראַט באַשלאָסען, אַז די פּוילישע רעגירונג האָט ראָם רעכט נישט צוצולאָזען אין די מינדערהייטס-שולען, אַזעלכע, וועמענס שפּראַך ס'איז פּויליש, אָדער די, וועלכע האָבען איננאַנצען נישט אָנגענומען זייער שפּראַך.

דער מיניסטער זאַלעסקי האָט אָנגעוויזען, אַז די מינדערהייטס-שולען זענען נאָר פאַר דייטשע קינדער און האָבען אַ ברירה קיין אַנדערע קינדער אַהין נישט אָנצונעהמען.

דער דייטשער פאָרשטעהער שובערט האָט אַפילו נעפּרובט צו פּראָטעסטירען נעגען דער ערקלערונג פון מינ. זאַלעסקי, דער פעלקער-ליגע-ראַט האָט אָבער מסכים געווען מיט די אויספיהרונגען פון פּוילישען אויסערן-מיניסטער.

אַ מהומה היישעריקעז.

ב י ד נ אָ ש ט ש, 10 (ספּ. טעל.) נישט ווייט פון נאָקלא איז פערבייגעפלויגען אַ כמאַרע היישעריקען, וועלכע איז נעגאַנגען אין דער מזרח-ריכטונג, די היישעריקען האָבען קיין שום שאָדענס נישט געמאַכט די איינוואוינער האָבען זיך באַהאַלטען אין די וואוינונגען.

הלואה פאַר רומעניען איז גרייט אין אַמעריקאַ.

ב ק אַ ר ע ש ט, 10 (אַטע) די רומענישע רעגירונג האָט באַקומען אַ מיטטיילונג פון דער נאַציאָנאַל-באַנק אין לאָנדאָן, אַז דער הלואה-אָפּמאַך, אין דער סומע פון 80 מיליאָן דאָלאַר פאַר רומעניען איז שוין פערטיג און איז גרייט אונטערגעשריבען צו ווערען.

פערסמ'טע סטודענטען

אויף אַ באַנקעט לכבוד אַ פּראָפעסאָר

ל אָ נ ד אָ ן, 10 (אַטע) אין ניו-יאָרק זענען 144 סטודענטען שווער פערגיפטעט געוואָרען מיט די עסענס, וואָס זיי האָבען געגעסען אויף אַ באַנקעט לכבוד אַ פּראָפעסאָר. פיל פון די פער'סמ'טע קעמפען מיט'ן טויט.

5 קינדער

האָט געבוירען אַ פרוי אין מצרים.

ל אָ נ ד אָ ן, 10 (אַטע) פון קאַאירא מעלדעט מען, אַז אין אַן עגיפּטישען דאָרף האָט אַ פרוי געבוירען פינף קינדער: דריי יונגלעך און 2 מיידלעך, אַלע קינדער לעבען.

ארום אינזשעניערן-פּראָצעס אין מאָסקווע

קאַלינין וויל אָפּשוואַכען דעם איינדרוק,-ערקלערונג פון פירמע קנאַפּ

מ אָ ס ק ו ו ע, 10 (ספּ. טעל.) אויף דעם אַל-סאָוויעטישען צוזאַמענפאָהר פון קאָלעקטיווע ווירטשאַפטען איז אַרויסגעטראָטען מיט אַ רעדע דער פאָרזיצער פון צענטראַלען אויספיהר-קאָמיטעט קאַלינין, ער האָט אין זיין רעדע נעגעבען ערקלערונגען, וואָס האָבען דעם ציל אָפּצושוואַכען דעם איינדרוק פון פּראָצעס וועגען סאַבאָטאַזש פון אַ רייה אינזשעניערען, וואָס קומט איצט פאָר אין מאָסקווע.

קאַלינין האָט ערקלערט, אַז דער אַרעסט פון באַזונדערע דייטשע בירגער דאַרף זיך נישט אָפּרופען אויף די באַציהונגען צווישען דייטשלאַנד און די סאָוויעטען. קאַלינין לייקענט קאַטעגאָריש די באַהויפּטונג, אַז די סאָוויעטען-רעגירונג האָט בכיון אַריינגעצויגען דייטשע בירגער אין פּראָצעס, קאַלינין איז איבערצייגט, אַז צוליב'ן פּראָצעס וועלען די דייטש-רוסישע באַציהונגען נישט נאָר נישט ערגער ווערען, נאָר פערקעהרט, זיי וועלען זיך פערבעסערען.

„ווען דער פּראָצעס וועט זיך ענדיגען, — האָט קאַלינין געזאָגט, — בין איך איבערצייגט, אַז די דייטשע עפענטליכע מיינונג וועט זעהן, אַז דאָס צוציהען דייטשען צום געריכט האָט נישט פערפאָלגט קיין שום פּאָליטישע צילען". ווייטער האָט קאַלינין ערקלערט, אַז די סאָוויעטען באַציהען זיך מיט גרויס אַכטונג צו דער דייטשער אינדוסטריע און קיינער טראַכט נישט, אַז די פיהרער פון דער ראָזינער אינדוסטריע האָבען נעוואָלט פיהרען אַ שעדליכע טעטיגקייט געגען רוסלאַנד.

ב ע ר ל י ן, 10 (ספּ. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט די ערקלערונגען פון מאָנטער באַדשטיבער, איינעם פון די באַשולדיגטע אין מאָסקווער פּראָצעס, איז די דייטשע פירמע קנאַפּ מודיע, אַז זי האָט צוגעשטעלט קיין רוסלאַנד בלויז גוטע מאַשינען. קיינעם האָט די פירמע קיין כאַבאַר נישט נעגעבען. די דירעקטאָרען פון דער פאַבריק זענען גרייט רעדוּף צו שווערען פאַר אַ געריכט אין דייטשלאַנד, אָדער צו קומען וועגען דעם ענין קיין מאָסקווע.

—:O:—

ווי אזוי מ'קוקט אין מאסקווע

אויף די מעגליכקייטען פון אַ קריג.

ב ע ר ל י ן, 10 (ספּ. טעל.) „סאָציאַליסטישעסקי וויעסטניק" ברענגט אינפאָרמאַציעס וועגען די קריגס-שטימונגען אין מאָסקווע אויפ'ן סמך פון געשפּרעכען מיט אָנגעזעהענע קאָמוניסטען. כמעט אַלע זענען איבערצייגט, אַז אַ קריג וועט זיין אין דער נאָהענטער צוקונפט, חלוקי דעות זענען נאָר בנוגע דעם אויסגאַנג פון פאָרשטעהענדען קריג פאַר סאָוויעטען-רוסלאַנד. איינינע האַלטען, אַז דער קריג וועט זיין ערפאָלגרייך פאַר רוסלאַנד, ערשטענס, ווייל די סאָוויעטען קאָנען אויסנוצען די געגענזאַצען צווישען די אייראָפּעאישע מלוכות און נישט דערלאָזען צו קיין איינהייטליכען פראָנט געגען זיך; צווייטענס, האָפען זיי אויף דער הילף פון קאָמינטערן אין די באַזונדערע מלוכות. אַנדערע ווידער האָבען מורא, אַז אַ קריג וועט ברענגען אומפערמיידליך צו אַן'אונערליכער און אויסערליכער קאַטאַסטראָפע פון דער, סאָוויעטען-מאַכט.

—:O:—

„פּוילען"—„אמעריקא" 3:3 (0:1).

דער נעכטיגער סענסאַציאָנעלער מעטש אין וואַרשאַ,

ו ו אַ ר ש אַ, 10. (טעלעפאָניש פון אונזער ספּעציעלען שליח). דער אינטערנאַציאָנאַלער פוסבאַל-מעטש צווישען די רעפּרעזענטאַנצען פון פּוילען און די פּראַייניגטע-שטאַטען, וועלכער איז היינט פאָרגעקומען אין וואַרשאַ, האָט זיך פערענדיגט מיט אַ רעמי-רעזולטאַט 3:3.

ביז דער העלפט איז דער רעזולטאַט געוועזען 0:1, לטובת פּוילען.

„אַמעריקא" האָט שוין געפיהרט דאָס שפּילען 1:3. קוכאַר ערצילט אַ צווייט טויער פאַר פּוילען. דאָס דריטע טויער, וואָס האָט די מאַנשאַפט פון פּוילען אָפּגעטראַטעוועט פון אַ מפּלה, האָט ערצילט

לאָדזער לעבען.

שווערע קאטאסטראפע אויף פּאַמאַרסקע גאס

צוזאַמענשטויס פון אַ טראַמוואַי מיט אַ וואַגען.

אויף פּאָמאָרסקע גאַס איז נעכטען שפּעט אינאָווענד פאָרגעקומען אַ שרעקליכע קאַטאַסטראָפע.

אַרום 11 אַ זייגער איז פון טויער פון אַנשטאַדט'ס ברויערי, אויף פּאָמאָרסקע 34, אַרויסגעפאָהרען אַ ביר-וואָגען. גראָד איז אָנגעפאָהרען אַ טראַמוואַי, וועלכער איז נעגאַנגען פון העלענאָוו מיט אַ גרויסער שנעלקייט, אַזוי ווי די גאַס נעהט אין יענעם אָרט שיף, איז דער טראַמוואַי מיט אַ נעוואַלדינען אומפּעט אַרויפגעפאָהרען אויפ'ן וואָגען. דער רעזולטאַט פון צוזאַמענשטויס איז געווען אַ מורא'דינער. דער וואָגען איז צושמעטערט געוואָרען, און דער פוהרמאַן, וועלכער איז אויפ'ן וואָגען געזעסען, איז שווער פערוואונדעט געוואָרען. די צוויי פערד, וואָס האָבען נעפיהרט דעם וואָגען, זענען דערהרג'עט געוואָרען.

דער טראַמוואַי-וואַגאָן איז פון פּאַרענט שטאַרק צושעדיגט געוואָרען.

עס איז זיך צונויפגעלאָפען אַ המון, וועלכער האָט זיך געוואָרפען אויפ'ן מאָטאָר-פיהרער, וועלכען ענדיג איהם ממית'ן אויפ'ן אָרט. דער אָנגעקומענער פּאָליציי איז מיט מיה געלונגען איינצושטילען דעם המון.

וועגען דער שווערער קאַטאַסטראָפע איז צונויפגעשטעלט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל און עס ווערט געפיהרט אַן'אויספאָרשונג.

דער פוהרמאַן איז אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל.

—:O:—

שטויערמאַן פון דער לעמבערגער „חשמונאי", אַזוי, אַז עס איז שוין געבליבען רעמי ביז'ן סוף.

היינט שפּילט לאָדז מיט „ניו-יאָרק".

היינט 6 אַ זייגער פערנאַכט קומט פאָר אויפ'ן „ד. אָ. ק."-פּלאַץ אַ סענסאַציאָנעלער פוסבאַל-מעטש צווישען די רעפּרעזענטאַנטען פון לאָדז און „ניו-יאָרק".

קאַמף פאַר'ן מייסטער-טיטעל פון פוסבאַל.

ארגענטינא—„אורוגוויי" 1:1

אַ מ ס ט ע ר ד אַ ם, 10. (ספּ. טעל.)

היינט איז דאָ פאָרגעקומען דער פינאַל-מעטש פון דער איצטיגער וועלט-אָלימפּיאַדע, וועגען דעם טיטול וועלט-מייסטער פון פוסבאַל. עס האָבען זיך געטראָפען אין פינאַל דער ביז-איצטיגער וועלט-מייסטער. די רעפּרעזענטאַנץ פון אורוגוויי מיט דער רעפּרעזענטאַנץ פון אַרגענטינע.

צוליב דעם, וואָס דער מעטש האָט זיך פערענדיגט מיט אַ רעמי-רעזולטאַט 1:1, וועט דער דאָזיגער מעטש פאָרקומען נאָכאַמאָל דעם קומענדיגען מיטוואָך.

שטורמישע זיצונג

פון וואַרשאָווער קהלה-פערוואַלטונג.

ו ו אַ ר ש אַ, 10. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די היינטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג האָט געטראָגען זעהר אַ שטורמישען כאַראַקטער. ס'איז באַהאַנדעלט געוואָרען דער פאָרשלאַג פון וויצע-פּרעזעס פעלדשטיין וועגען אַסיגנירען אַ האַלבען מיליאָן זל. אויף צו בויען אַ פאָלקס-הויז. נאָך אַ ליידענשאַפטליכער דיסקוסיע איז דער פאָרשלאַג אָבגעוואָרפען געוואָרען מיט די שטימען פון דער אגודה און אַדוו. זיידעמאַן.

אַרעסטען אין יאַפּאַן

צוליב'ן אַטענטאַט אויפ'ן פּרעמיער.

ל אָ נ ד אָ ן, 10 (ספּ. טעל.) פון טאָקיאָ איז מען מודיע: אין צוזאַמענהאַנג מיט אַטענטאַט אויפ'ן יאַפּאַנישען פּרעמיער זענען געמאַכט געוואָרען אַרעסטען צווישען די געוועזענע מיטגלידער פון דער פונאַנדערגעלאָזטער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. די יאַפּאַנישע פּרעסע באַהויפּט, אַז ביידע אַטענטאַטען — אויף טשאַנג-סאָ-לין'ען און אויפ'ן יאַפּאַנישען פּרעמיער טאַנאַקאַ — זענען אַן'אַרבייט פון די קאָמוניסטען.

לויט די לעצטע ידיעות פון טאָקיאָ, געפינט זיך טשאַנג-סאָ-לין ביים לעבען. מ'האָט איהם אָפּגעשניטען אַ פוס.

אָפּמאַך געגען קריג זאָל אונטערגעשריבען ווערען אין יולי.

ל אָ נ ד אָ ן, 10 (ספּ. טעל.) דער וואַשינגטאָנער קאָרעספּאָנדענט פון „טיימס" ברענגט די סענסאַציאָנעלע ידיעה, אַז די פערטרויליכע דיפּלאָמאַטישע אונטערהאַנדלונגען צווישען די מלוכות וועגען קעלאָג'ס אַנטי-קריגס-אָפּמאַך האָבען געמאַכט זעהר ווייטערע פאָרשריט; עס איז אַלזאָ מעגליך, אַז דער אָפּמאַך זאָל אונטערגעשריבען ווערען ד. 4-טען יולי, אין טאָג, ווען אַמעריקא פייערט איהר אומאָפּהענגיגקייט-יום-טוב, אָדער ד. 14-טען יולי, אין טאָג פון פראַנצויזישען נאַציאָנאַלען יום-טוב.

געשלאָסן די סעסיע פון פעלקער=בונד=ראַט

סאָציאַליסט וועט בילדען נייע דייטשע רעגירונג.

ג ע נ ף, 10. (ספּ. טעל.). דער פעלקער-ליגע-ראַט האָט שבת אין אָוועגד פערענדיגט די זיצונ-גען, נאָכדעם ווי ס'איז אָנגענומען געוואָרען דער בעריכט פון דער דייטשער פאָרשטעהער פאָן לוּ-בערט. וועגען דער ערשטער סעסיע פון ווירטשאַפט-ליכען ראַט פון דער ליגע.

סאָציאַליסט ווערט בעאויפטראגט דורך פרעז. הינדענבורג.

ב ע ר ל י ן, 10 (ספּ. טעל.) דער פרעזידענט הינדענבורג האָט היינט אויפגענומען דעם פרעזי-דענט פון פאַרלאַמענט לעבע און די אָנפיהרער פון די פּאַרטיי-ריכטונגען וועגען בילדען די נייע רעגירונג.

פרעזידענט הינדענבורג האָט ערקלעהרט, אַז ער זועט די מיסיע פון שאַפען אַ קאַבינעט איבער-געבען אַ סאָציאַליסט, די פערזאָן איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

דער עסטרייכישער קאָנסול אין ירושלים

וועגען דער ווירטשאַפטליכער צוקונפט אין ארץ ישראל.

ווי ע ן. (יט"אַ). דער עסטרייכישער גענעראַל-קאָנסול אין ירושלים ה' וואַלטער האאס האָט אין אַ געשפרעך מיט אַ פרעסע-פאָרשטעהער זיך אַרויס-געזאָגט וועגען די עקספּאָרט - מעגליכקייטען קיין ארץ-ישראל.

ה' האאַס האָט ערקלערט, אַז שוין אין דער נאָהענטסטער צייט וועט דער ווירטשאַפטליכער קריזיס אין ארץ ישראל פאַריבערגעהען. מען דאַרף ער-וואַרטען, אַז די עקספּאָרט-מעגליכקייטען פון עסטרייך קיין ארץ ישראל וועלען אַלץ שטייגען. ה' האאַס זאָגט פאַר ארץ ישראל אַ גרויסע ווירטשאַפטליכע צוקונפט.

די יוד. געזעלשאַפט פאַר'ן שוץ פון מיידלעך און פרויען.

ג ע נ ף. (יט"אַ). דער פעלקערבונד-ראַט האָט בעשטעטיגט דעם בעריכט, וועלכען עס האָט צוגע-שטעלט דער „קאָמיטעט פאַר קינדער און פרויען-האַנדעל" וועגען אַרבייטען פון זיין 7-טע סעסיע פון מערץ 1928. לויט'ן 10-טען פונקט פון בעריכט איז ה' כהן, וועלכער פערטרעט אין קאָמיטעט די „יודישע געזעלשאַפט פאַר'ן שוץ פון מיידלעך און פרויען", בעאויפטראַגט געוואָרען צוצוגרייטען צו דער נאָהענטסטער זיצונג אַ בעריכט וועגען דעם, צי עס איז ווינשענסווערט מבטל צו מאַכען דעם אַלטערגרענעץ אין די אָבמאַכען בנוגע דעם פרויען-האַנדעל פון די יאָהרען 1910 און 1921.

ערפונדען אַנ'אויטאָמאַט,

וואָס קען פערטרעטען אַ מענש.

ניו - יאָ ר ק, 10. (ספּ. טעל.) עס בעשטעטי-גען זיך די ידיעות, וועלכע זענען איבערגעגעבען געוואָרען דורך דער פרעסע, אַז ס'האָט זיך איינ-געגעבען אויסצובויען אַנ'אויטאָמאַט, וועלכער קען אין פערשידענע הינזיכטען פערטרעטען אַ מענש. ס'איז קאָנסטרואירט געוואָרען אַ מאַשין, וועלכע קען גוט רעדען און קען, למשל, בעדינען קליענ-טען אין אַ געוועלב. דער דאָזיגער אַפּאַראַט איז קאָנסטרואירט געוואָרען דורך דער פירמע רעמינג-טאָן. די פירמע וויל גרינדען אַנ'אַקציען-געזעלשאַפט מיט 25 מיליאָן דאָלאַר, כדי צו עקספּלואַטירען דעם אויטאָמאַט.

דעבאַטע וועגן מינדערהייטס=שוץ

אין ראַט פון פעלקער-בונד.

ג ע נ ף. (יט"אַ). דער גריכישער מי-ניסטער אין פראַנקרייך און בעקאַנטער געלעהר-טער פון אינטערנאַציאָנאַלען רעכט ג. פּאָליטיס האָט דעם 5-טען ה. ח. בשעת דער ראַט פון פעל-קער-בונד האָט בעהאַנדעלט די אַלבאַנישע אָנקלאַ-גע געגען דער גריכישער רעגירונג זיך פרינציפּיעל אַרויסגעזאָגט וועגען איינעגע פראַגען בנוגע דעם אינטערנאַציאָנאַלען מינדערהייטס-שוץ.

דער ראַט פון פעלקער-בונד דאַרף קודם-כל אָנעמען מיטלען, האָט ה' פּאָליטיס ערקלערט, אַז די מלוכות זאָלען נישט מיסברויכען מיט דעם אַר-טיקעל 11, אָפּזאַץ 2 פון פעלקער-בונדס-סטאַטוט כדי צו ברענגען די אָנקלאַגעס אין מינדערהייטען-ענינים פאַר'ן פאָרום פון ראַט. לויט די אָבמאַכען האָבען נאָר מיטגלידער פון ראַט דאָס רעכט איהם אויפמערקזאַם צו מאַכען אויף עברות, וואָס ווערען בעגאַנגען לגבי די מינדערהייטען. די דאָזיקע רעכט האָבען אָבער נישט די איבעריגע מיטגלידער פון פעלקער-בונד, וועלכע זענען נישט קיין מיטגלידער פון ראַט. דער פעלקער-בונד האָט פעסטגעשטעלט אַ ספּעציעלע פּראָצעדור בנוגע די פּעטיציעס וועגען מינדערהייטען-ענינים, אין וועלכער מען דאַרף זיך האַלטען. קיין מלוכה איז נישט אַנערקענט געוואָרען דאָס רעכט זיך אַריינצומישען אין די ענינים פון איהר שכנות'דיגער מלוכה, כדי צו פערטיידי-גען דאָרט איהרע פאָלקס-צוגעהעריגע.

די כונה פון די אָבמאַכען איז נישט בעשטאַ-נען אין דעם, אַז די מינדערהייטען זאָלען בליי-בען פרעמדע קערפּערשאַפטען אין זייערע לענדער, פונקט פערקעהרט, מיניסטער פּאָליטיס האָט דער-ביי ציטירט די בעקאַנטע רעדע פון מעלאָ-פראַנקאָ און די תשובה אויף איהר פון אוסטען טשעמבער-לען פון דעצעמבער 1925, וועלכע האָבען זיינער-צייט אַרויסגערופען אַזאַ שטאַרקע אונצופרידענהיים מצד די מינדערהייטען און זייערע פריינד. פּאָלי-טיס זעהט אַ גרויסע געפאַהר אין דעם, וואָס גע-וויסע שטאַטען העצען זייערע פאָלקס-צוגעהעריגע, וועלכע לעבען אין פרעמדע לענדער, געגען זייע-רע רעגירונגען און ער האַלט, אַז אַזאַ מין פּראָ-פּאַגאַנדע קען נאָר ברענגען שאָדען און שטערען דעם פרידען פון דער וועלט. ער קריטיקירט אויך שאַרף די „פילאַנטראָפּען", וועלכע הגם אָהן בייזע כוונות און גיכער פון אונגעשיקטקייט, האַלטען אין איין עצה'גען די מינדערהייטען זיך וואָס עפטער צו ווענדען און צו בעקלאָגען פאַר'ן ראַט פון פעלקער-בונד.

די רעדע פון פּאָליטיס האָט געמאַכט אַ גרוי-סען רושם און זי ווערט שטאַרק קאָמענטירט אין די קולואַרען פון פעלקער-בונד.

——:O:——

עפּילאָג פון „געלען אויטאָמאָביל".

דער מערדער מעסטאַרינאַ פער'משפט אויף אייביגע קאַטאָרגע.

פ אַ ר י ז, 10 (ספּ. טעל.) אין אַ גרעסערער קאָרעספּאָנדענץ פון פאַריז, האָבען מיר בשעתו גע-בראַכט די געשיכטע פון „געהיימנישפולען געלען אויטאָ", וועלכער האָט אויפ'ן שאָסע הינטער פאַריז אַרויסגעוואָרפען אַ טויטען קערפּער און ענט-לאָפען.

ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, איז דעמאָלס ערמאָרדעט געוואָרען דער פאַריזער יובילער גאַס-טאָן טרומפּעס. די אויספאָרשונג האָט געבראַכט צו דעם סענסאַציאָנעלען רעזולטאַט, אַז דער מער-דער איז נישט קיין אַנדערער ווי דער בריליאַנטען-הענדלער מעסטאַרינאַ, וועלכער האָט דער'הרג'עט און בערויבט דעם קרבן. די גאַנצע צייט האָט מעסטאַרינאַ ערקלערט, אַז ער האָט דער'הרג'עט טרומפּעמען, ווייל יענער האָט פערפיהרט זיין שוועגערין זוזאַננאַ שאַרמאַ, וועלכע איז געווען מעס-טאַרינאַ'ס געליבטע. זוזאַננאַ טאַרמאַ האָט טאַקע אויך אַזוי ערקלערט.

איצט איז פאָרגעקומען מעסטאַרינאַ'ס פּראָצעס און ט'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז מעסטאַרינאַ'ס ערקלערונגען זענען ריינע ליגענס און ער האָט דער'הרג'עט טרומפּעמען אויס רויב-צוועקען. צו דעם האָט איהם אויך צוגעהאָלפען זיין שוועגערין שאַרמאַ.

דאָס געריכט האָט מעסטאַרינאַ'ן פער'משפט אויף אייביגע טורמע. נאָכ'ן אַרויסטראָגען דעם אורטייל איז אַרעסטירט געוואָרען זוזאַננאַ שאַרמאָ אַלס אַנטייל-נעהמען אינ'ם מאָרד.

אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענץ פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ.

נ י ו - י אָ ר ק, (י.ט.א.) דער צענטראַל-אַמט פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ פון שטאַט ניו-יאָרק האָט בעפולמעכטיגט דעם דר. ל. פרענקעל, וועלכער בעטייליגט זיך איצט אין לאָנדאָן אין די בע-ראַטונגען פון דער קאָמיסיע פון דער „יודישער אַגענץ" צו רעפּרעזענטירען די צענטראַלע אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפערענץ פאַר געזעל-שאַפטליכער שוץ, וואָס וועט פאָרקומען אין פאַריז אין חודש יולי ה. י.

דאָס פרעזידיום פון פּרייסישען לאַנדטאַג.

ב ע ר ל י ן, 10 (ספּ. טעל.) די צווייטע זי-צונג פון פּרייסישען לאַנדטאַג איז אַדורך רוהיג. דער קאָמוניסטישער דעפּוטאַט גאָלקע איז אויסגע-שלאָסען געוואָרען אויף 8 זיצונגען פאַר שלאָגען דעם קריסטליך-סאָציאַלען דעפּוטאַט פאָנפּיק. אַלס פּאָרזיצענדער פון לאַנדטאַג איז געוועהלט געוואָ-רען דער סאָציאַליסט באַרטעלס, אַלס וויצע-פאָר-זיצערס פאָן קריז און דער קאָמוניסט שוויינק.

דער „הילפס=פעראיין" פאַר דער יו=דישער קינדער=שוץ אין ליטע.

ב ע ר ל י ן, (י.ט.א.) דאָס יודישע קינדערהיים אין קאָוונע, וואָס געהערט צו די גרעסטע קינדער-שוץ-אינסטיטוציעס אין די באַלטישע לענדער, לעבט איצט איבער אַ שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס.

דער „הילפס-פעראיין" פון די דייטשע יודען", וואָס האָט בשעתו מיטגעווירקט ביי דער גרינדונג פון דאָזיגען קינדערהיים, האָט איצט אַסיגנירט אַ גרעסערע סומע, כדי צו דעקען דעם דעפיציט פון קאָוונער קינדערהיים.

דער גורל פון „איטאַליאַ" נישט אויפגעקלערט

הגם ראַדיאָ=סטאַנציעס מיינען, אַז זיי זענען געקומען אין קאָנטאַקט מיט דער לופט=שיף.

בערלין, 10 (ספּ. טעל.) פון ניו־יאָרק טע־לעגראַפירט מען: אַ ראַדיאָ־אַמאַטער אין אַלטאָנא (פענסילוואַניען) זאָל האָבען איבערגענומען פאָל־גענדע ראַדיאָ־דעפּעשע פון „איטאַליאַ": ס. א. ס.! (געפאַהר־צייכען). נאָבילע! מיר האָבען נישט קיין אַנדערע בעהעלטעניש אויסער די טיילען פון דער „איטאַליאַ", וועלכע איז צוקלאַפּט געוואָרען אין אַ באַרג, די טעמפּעראַטור איז אַ זעהר נידעריגע, ברענגט אונז צו לעבענס־מיטעל, אַלע לעבען, פער־האַנגען פיעל פערוואונדעטע, קיין טעלעגראַמען האָב איך נישט בעקומען, אַרום זעקס פאַרטאָג וועל איך ווידער רופען: ס. א. ס. נאָבילע" דערביי זאָל אין דער ראַדיאָ־דעפּעשע זיין אָנגעצייכענט גענוי דאָס אָרט, פון וואו די דעפּעשע איז אָפּגעגעבען געוואָרען. אַזוי אָבער ווי אויף קיין לאַנר־קאַרטע האָט מען אַזאַ אָרט נישט געפינען, איז אַ צווייפעל, צי די גאַנצע מעשה איז אמת.

אסלא, 10 (ספּ. טעל.) וועגען דער פונקען־דעפּעשע, וואָס „איטאַליאַ" האָט געוואָלט אַרויס־שיקען, איז פאַרלייפיג נישטאָ קיין גענויע ידיעה. לויט דער האַלב־אָפיציעלע איטאַליענישע ידיעה זאָל דער שיף „סיטטאַ די מילאַנאָ" האָבען געלונגען זיך צו פערבינדען מיט „איטאַליאַ" און [„איטאַליאַ" זאָל האָבען אויפגעגעבען, אַז זי געפינט זיך אַנ'ערך 36 קילאָמעטער פון דרום־מזרח פון שפּיצבערג. אויסער דער „סיטטא די מילאַנא" זאָל אויך האָ־בען דערהאַלטען אַ פונק־דעפּעשע פון „איטאַליאַ" די ראַדיאָ־סטאַציע אין קונגסבעי, לויט אַנדערע ידי־עות פון קינגסבעי, זאָל די שיף „סיטא די מילאַנאָ" האָבען גערופען די „איטאַליאַ" אין משך פון 24 שעה כסדר, אָהן אויפהער און „איטאַליאַ" האָט זיך נישט אָפּגערופען.

דער האַנדעלס=אָפּמאַך

צווישען ארץ=ישראל און עגיפּטען.

י ר ו ש ל י ם, (י.ט.א) ווי די עגיפּטישע פּרע-סע טיילט מיט, האָט די עגיפּטישע רעגירונג אָנ-גענומען דעם פאָרשלאַג פון דער ארץ-ישראל-רעגי-רונג וועגען שליסען אַ האַנדעל-אָפּמאַך צווישען דיביידע לענדער, וואָס זאָל זיך שטיצען אויף דער אָנגע-נומענער „קלאוזולע פון געגענזייטיגער פּריווילע-גירונג".

די אָפּצאָהלען וועלען אין ביידע לענדער רע-דוצירט ווערען, ספּעציעל וועט זיך דאָס בעציהען אויפ'ן פאַלעסטינער טאַבאַק, וועגען וואָס עס האָט אינטערווענירט די ארץ-ישראל-רעגירונג. דער האַנ-דעלס-אָפּמאַך וועט אַריין אין קראַפט נאָכדעם ווי ער וועט ראַטיפיצירט ווערען דורכ'ן עגיפּטישען פּאַרלאַמענט.

אַ טאַנץ מיט טויטע

ווילדע מעשים פון שיכורים.

ר אַ ד אָ ם, 10. (טעלעפאָניש). אין דאָרף פּאָ-קושיצע הינטער ראַדאָם איז אויסגעפיהרט געוואָ-רען אַ שרעקליך פערברעכען, בעת אַ געשלעג צווישען שיכור'ע פּאַראַבקעס.

דער לאַנדווירט גאַזטעף האָט געוואָלט אָב-שטעלען די שלאָגענדע. די וואַנטורניקעס האָבען זיך אויף איהם געוואָרפען און דער'הרג'עט. די שיכורים האָבען אויך דער'הרג'עט די פרוי פון דעם לאַנדווירט. דאַן האָבען זיי גענומען די טויטע קער-פּערס פאַר די הענד און געטאַנצט מיט זיי ביז אין דער פריה, ווען די פּאָליציי האָט זיי אַרעסטירט.

———

קוראַטאָריום פון די טעכטער=שולען

בית יעקב

אין לאָדז.

7 קלאַסיגע

טעכטער-שולן

צעגעלניאַנא 24 טעל. 70-28

פּיראַמאָוויטש 2 „ 70-27

צוליב דער גרויסער פרעקווענץ אין אונזערע שולען אדאַנק וועלכע אַלע פּלעצער זענען שוין פערנומען

האָבען מיר געעפענט איינעגע פּאַראַלעל=קלאַסען

וואו עס קענען נאָך אָנגענומען ווערען אַ בעגרעניצטע צאָהל שילערינס.

די קאַנצעלאַריעס פון ביידע שולען זענען טעטיג פון 10—1 פאַרמ. דאָס קוראַטאָריום פון 5—8 נאָכמ.

Z intencji zaślubin przyjaciółki naszej

p. **Estery Ajznerowiczówny**

z p. **Cezarym Kapłanem**

życzą różowej przyszłości

Emanuel Zandberg z Rodziną,

928 **Edzia Zandberżanka z Narzeczonym.**

די שער
און דער „הייליגער קריג“.

אין זיין פריטשאנדיגער רעדע אין סיים האט דער דעפוטאט העלער געמאכט פאלגענדע אויספיהר:

„פאר די אויגען פון דער גאנצער וועלט רוּפען מיר די מלוכה צו-הילף און מיטארבייט אויף איבערצוגרופירען און פערוואנדלען אין פראדוקטיווע עלעמענטען די יודען אין פוילען. מען דארף א טראכט-טון — האט ער געזאגט — וועגען ארבייט פאר די, וואס ווערען אויף פערשידענע אופנים ארויסגעשטופט פון זייערע פאזיציעס. דאס איז נישט נאר א יודיש פראבלעם, נאר אנ׳אלגעמיינער מלוכה-ענין“.

על פי דרך הטבע האט זיך אויפ׳ן צווייטען טאג, שבת, אפגערופען די שער...

הגם די רייד פון דעפ. העלער זענען געווען ווייט פון א קלאפ אין טיש, פשוט׳ע אלט-בעקאנטע „רייד“, אזעלכע רייד, וואס אפעלירען צום עלעמענטארסטען בירגער-שכל, רייד בערפעסטיגט דורך ציפערן, און וואס אילוסטרירען מעהר-וועניגער די יודישע רעכטלאזיגקייט און פערוואהרלאזטקייט — האט דאך די עמפינדליכע שער אין דער פערזאן פון כאדעקישען דעפוטאט חארנעוויטש רעאגירט מיט אזעלכע ווערטער.

דעפ. העלער האט דא געזאגט, אז די יודען דארפען זיך בויען ווערקשטאטען אין דארף. דאס איז א העטשקע, וועלכע ווערט געווארפען דעם פוילישען פאלק, און אויף דער דאזיגער פראוואקאציע וועלען מיר ענטפערן מיט א הייליגער מלחמה פון די פעראייניגטע פאלקס-מאסען, ווייל אין דעם קאמף וועט בעשלאסען ווערען דער גורל פון פוילען —

און ווייטער:

„אלע כוחות ווערען געבראכען צוליב דעם אנגריף פון די ארגאניזירטע יודישע מעקלער“...

על כן — א הייליגער קאמף אויפ׳ן גאנצען פראנט פון די פעראייניגטע פאלקס-מאסען.

ווען אויפ׳ן טיש ווערט ארויפגעבראכט דאס ביסעל יודישע עוולות, און עס ווערט דערוויזען, אז מען דארף זיי מתקן זיין לטובת דעם אלגעמיינעם וואוילשטאנד ווערט דאס אויסגעטייטשט אלס פראוואקאציע, אלס אנגריף אויף דער מלוכה.

דער כאדעק קעמפט געגען דעם „ארגאניזירטען יודישען מעקלער“, און ווערט גלייכצייטיג פערציטערט, ווען ער הערט וועגען פלענער צו פראדוקטיוויזירען דעם דאזיגען מעקלער.

ער שרייט וועגען פראוואקאציע, און הויבט נישט אן צו פערשטעהען, אדער ער וויל עס נישט פערשטעהען, אז מיט זיינע אייגענע ארויסטרעטונגען, מיט׳ן רייסען זיך אויף די גלייכע ווענד פראוואצירט ער געגען זיך גופא, נישט-נאר דעם יודען אליין.

און אפשר טוט ער עס טאקי מיט א געוויסער פערבעהאלטענער כונה, וואס בלויזע אומבעוואוסטיניגקייט איז דערפאר א קליינע פערענטפערונג!

ווער קאן דען תופס זיין די בצהיימע כונות פון פאלקס-אויסדערוועהלטע, וואס זענען נישט משיג די געוועהנליכסטע מלוכה-נויטווענדיגקייטען, וואס זעען דוקא פראאינטערעסירט, אז א גרויסער פראצע פון פוילישען בירגערטום זאל בלייבען פערארי, פער׳יאוש׳ט, דעקלאסיפיצירט, און פערמרה־זורה׳ן דעם פנים פון דעם יונגען אויפוואכענד פוילען ⁉

מן

Dr. Z. Rakowki

ספעצ. פאוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
שפרעכשט. פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעמס, ונצרושער 17 פון 10—11 און פון 2—3

Dr. H. Wołkowski

זאכיא 57 (צעגעלניאנא 19),
טעלעפאן 37-70
ספעציאל-ארצט הויט- און ווענערישע קראנקה., מענער-שוואכע. האנדעלט מיט קווארץ-שטראהלען.
נעהמט אן פון 4—8 אבענד. פאר פרויען פון 4 ביז 6 א ספעציעלען אפטהייל.

טריפאליסער יודען,
וועלכע וואוינען אונטער דער ערד.

א בריף פון טריפאליס צום „נייעם פאלקסבלאט“.

פון די אלטע פעלקער, וועלכע האבען אין משך פון דורות געוואנדערט און געלעבט אין טריפאליטאניען, זענען ביים היינטיגען טאג דארטען נישט פערבליבען קיינע, אחוץ בערבערים, אראבער און יודען. אין דער צייט אבער, וואס די אראבער און בערבערים האבען זיך שטארק צומישט מיט די אנדערע אפריקאנישע שבטים, איבערהויפט מיט די נעגערס, וועלכע זענען אהערגעבראכט געווארען אלס שקלאפען פון סודאן, האבען די יודען בעהאלטען זייערע אורשפרינגליכע, רעליגיעזע און עטנישע איינגארטיקייט.

שוין אין די צייטען פון די אלטע פעניציער האבען יודען געוואוינט אין טריפאליטאניען און לאנג נאך פאר׳ן חורבן ירושלים האבען זיי שוין געהאט בעגרינדעט אין פערשידענע שטעט, לייגנאויס די ים-ברעגעס און הויפטזעכליך אין רושעבעל גאריאן בעדייטענדע האנדעלס-צענטערען.

דער טיפ פון דעם טריפאליסער יודען, זיינע מנהגים און אבערגלויבענס, זיינע אייגענשאפטען זיין צוגעבונדענקייט צו לאנד און זיין נישט וועלען עמיגרירען, נישט קוקענדיג אויף די שלעכטע עקאנאמישע און כאנטארע בעדינגונגען, זאגען עדות וועגען זיין לאנגער אפריקאנישער אפשטאמונג.

די הויפט-בעשעפטיגונג פון די טריפאליסער יודען איז פערבליבען אויך די זעלבע, ווי מיט טויזענטער יאהרען צוריק. די גרעסטע, איבערוויגענדיגע טייל פון די יודען אין טריפאליטאניען פערנעהמט זיך מיט האנדווערקעריי, מיט אויסארבייטונגען אין אייזען, מיט גאלדשמידעריי און מיט קליינהאנדעל. אלס גאלדשמידער האבען זיי באמת געקריגען א שם און זיי זענען טאקע קינסטלער אין דעם פאך. איך האב געזעהען אין דער שטאט זווארא די מתנות, וועלכע די ארטיגע בעפעלקערונג האט צוגעגרייט פאר׳ן איטאליענישען קעניג און פאר דער קעניגליכער פאמיליע: א גרויסען גאלדענע סבעכער מיט פיינע גראווירונגען און מייסטערהאפט געשמידטע בראסלעטען, אמת׳ע מייסטערווערק. או זרער אראבישער שייך פון זווארא האט מיר געזאגט, אז זיי זענען אלע געמאכט געווארען פון צוויי יודישע גאלדשמידען פון טריפאלים: הארזיאג און סערנוסי.

פון האנדווערקעריי און קליינהאנדעל ציהען כמעט אויסשליסליך זייער חיונה די טריפאליסער יודען. מיט׳ן אויסנאהם נאר פון דער פארניגער געגנט רושעבעל, וואו זיי פערנעהמען זיך אויך מיט ערד-ארבייט און פיהרהארעוואניע.

די רושעבעלער יודען לעבען אין זייער פרימיטיווע בעדינגונגען. צוויי גאנצע יודישע דערפער געפינען זיך אונטער דער ערד, אין א רייה טיפע, אויסגעגראבענע קעלערס אין די פעלזיגע בערג.

נאר א געניטען אויג פון א קענער פון דער געגנט קען אויסגעפינען צווישען די אלטע פאלמעס אדער פייגען-בוימער, הינטער די חורבות פון א האלב-צופאלענער מאשיי, די לעכער, וועלכע פיהרען צו די אונטערערדישע וואוינונגען פון די רושעבעלער יודען.

אראפגעהענדיג עטליכע שריט, געפינט מען א קליינע הילצערנע טיר, דורך וועלכער מען קומט אריין אין א קרומען פינסטערען טונעל. איבערקוריענדיג דעם „טונעל“, וואס געשעהט נישט זייער לייכט און נישט אן נעפאהר, קומט מען אין א שוואך בעלויכטען הויפעל, וואוהין עס דרינגען אריין דורך די שפארעס אביסעל שוואכע שטראהלען.

דא געפינט זיך דער ווארשטאט פון די רושעבעלער יודישע בעלי-מלאכות. פון דאנען אראפגעהענדיג ווייטער אונטער דער ערד, קומט מען צו צו דער וואוינונג פון די יודישע טראגלאדיטען (הייל-בעוואוינער), וועלכע האט די פארם פון א טיפען, פינצטערן גרוב.

איך האב בעזוכט אין יעהוד-אבאם די שול כהן די טראגלאדיטער יודען, וועלכע געפינט זיך אויך אונטער דער ערד. איך האב בעגעגענט דארטען, אראפגעבראכט אהער א טיכטיגען העברעאיסט דעם רב איניגע עלטערע יודען און א שפארע צאהל קינדער.

די אלטע יודען האבען א פאטריארכאלישע מאכטעמיגע אויכזעהן, און וועלכע זרי בעזונדערע און פיינליכע לעבענס-בעדינגונגען, דריקען זיך להרגיש נישט אויס.

ווי דער רב האט מיר דערצעהלט, ווערט זייער צאהל אלץ ווייניגער, טיילווייז צוליב די קראנקהייטען, וואס הערשען דארטען, אבער מייסטענס צוליב רעב, וואס די רושעבעלער יודישע בעלי-מלאכות ציהען זיך איבער קיין טריפאליס, וואו זיי גייען בעסערע ארבייט און לעבענס-בעדינגונגען, ווי אויך די מעגליכקייט בעסער צו דערציהען די קינדער.

אין די צוויי יודישע רושעבעלער דערפער, יעהוד אבאם און פינרנא וועלכע בילדען, אין סך הכל א דרייסיק אונטערערדישע לאנגע קעלערס, זענען איצט נישט פערבליבען מעהר ווי א הונדערט יודישע פאמיליעס. אין דער צייט פון די פעלד-ארבייטען לענען זיי אוועק זייערע האנטווערקעריי און פערנעהמען זיך מיט אגריקולטור, פייגען-פלאנצונגען; די פרויען ווידער שפינען טעפיכער און קליידונג פאר דער ארטיגער אראבישער בעפעלקערונג.

אין די פערשידענע אראבישע און בערבערישע דערפער, צווישען די אאזעס, וועלכע איך האב נעהאט די מעגליכקייט צו בעזוכען, לעבען די יודען פון די זעלבע בעשעפטיגונגען, וואס די יודען אין רושעבעל. די ארטיגע יודען זענען אויך דער איינציגער ארבייטסאמער עלעמענט פון אט די געגענטען, וואו די אראבער און בערבערים זענען בעקאנט מיט זייער טראדיציאנעלער פוילקייט. די אראקטעפיכער פון די יודישע שפינערס פון רושעבעלנעפוסי אדער די גאלדשמידערייען פון די איפרענער יודען זענען בעריהמט אין גאנץ צפון-אפריקע און ווערען אויך עקספארטירט ביז צו די ווייטסטע מקומות פון אריענט.

איך האב געזעהען די יודישע פרויען פון האמוז, זווארא, זאוויא, אוזיא, זליטען און פערשידענע אנדערע ערטער פון טריפאליטאניען, אין זייערע יום-טוב-קליידער, בעהאנגען מיט אמולעטען, און מטבעות. הויך-געוויקסיק, שלאנק, איז יעדע פון זיי מיר אויסגעקומען ווי א ביבלישע פרויען-געשטאלט, פול מיט איינגעגארטינען חן און מיט דער רייפער שיינקייט, וועלכע בלויז די נאטור אליין קען געבען.

זעהר שעהן זענען אויך די יודישע קינדער פון טריפאליטאניען. אין זווארא וואו עס וואוינען א הונדערט יודישע פאמיליעס, האב איך געזעהען די קינדער פון ארטיגען „תלמוד-תורה“ אויסגעשטעלט אין די רייהען, ווארטענדיג אויפ׳ן אנקומען פונ׳ם איטאליענישען קעניג, די יודישע קינדער מיט זייער שיינע, קלוגע פנימער, אין בלאהע אנצוגלעך, אין בלא-ווייסע היטעלעך, האבען צוגעצויגען די אלגעמיינע אויפמערקזאמקייט און בעוואונדערונג.

כמעט אין יעדען יודישען ישוב אין טריפאליטאניען געפינען זיך „תלמוד-תורה“-שולען. אפילו די טראגלאדיטען פון רושעבעל-גאריאן האבען זייערע „תלמוד-תורהס“, וואו עס לערנען אנ׳ערך פון פופציק קינדער.

אין דער שטאט טריפאלי געהען אין „תלמוד-תורה“ העכער 800 קינדער. פאראיאהרען האט דער פארזיצער פון דער געמיינדע, סימאנע האדשען לעהרער פ׳ ירושלים או זא סך קינדער רעדען שוין איצט שוין זאין פליסיג העברעאיש.

ווי זין האב זיך דערוואוסט אין טריפאלים, געפינען איצט וואס מעהר איינזעהן ביי דער ארטיגער מאכט די פארערונגען פון דער יודישער געמיינדע. אז אין די עפענטליכע איטאליענישע רעגירונגס-שולען וועלכע ווערען בעזוכט פון יודישע קינדער, זאל מען אויך לערנען העברעאיש. דאס וואלט נאטירליך געלעזט די פראבלעם פון דער יודישער שול-דערציהונג אין טריפאלים. די וואונשען פון דער יודישער בעפעלקערונג ווערען געשטיצט דורכ׳ן איטאליענישען שול-אינספעקטאר, פראפ. פיטשיאלי, או אויב זיי וועלען רעאליזירט ווערען, האט עס האבען נאך אנ׳אנדערען גינסטיגען און וויכטיגען רעזולטאט: עס וועט בעקעמפט ווערען די טראכאמא, וואס איז שטארק פערשפרייט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג און וואס ווערט זעהר ענערגיש און ראדיקאל געהיילט אין די איטאליענישע רעגירונגס-שולען.

די היגיענש-סאניטארע בעדינגונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין טריפאלים זענען אין אלגעמיין זייט נישט צופרידענשטעלענד. הויפטזעכליך אבער די טראכאמא האט דא איהרע פילע קרבנות. אנ׳אמת שווערען איינדרוק מאכט די בעדייטענדיגע צאהל בלינדע, וועלכע מען בעגעגענט אין יודישען פערטעל „על הארא“. כמעט אלע יודען, מיט וועלכע מיר איז אויסגעקומען צו רעדען, האבען זיך בעקלאגט, וואס אין טריפאלי, א שטאט פון 15 טויזענד יודישע נפשות, פעהלט א יודישער שפיטאל, ווייל די קהלה, צוליב מאנגל אין געלד-מיטלען, איז נישט בכח דאס צו בעזארגען.

עס איז כדאי דערביי צו בעמערקען, אז די טריפאליסער יודען זענען שטארק פרום און כשרות ווערט ביי זיי שטרענג אפגעהיט. א חוץ די צוויי גרויסע שולען, פון וועלכע איינע איז ערשט געעפענט געווארען, בעת דעם בעזוך פון איטאליענישער קעניגליכער פאמיליע, געפינען זיך אין טריפאלים העכער 20 שולען. אין א יודיש געשעפט, וואו איך האב זיך געפונען, האט דער בעלעבאס אלע קונים און יודען פון דער גאס איינגעלאדען צו דאווענען מנחה און דערנאך געזאמעלט אין א קרן-קימת-פושקע געלד פאר ארץ-ישראל. דאס זעלבע האב איך בעמערקט אין מעהרערע אנדערע יודישע געשעפטען אין טריפאלים.

צווישען דער יוגענט זענען זעהר שטארק די נאציאנאלע געפיהלען און די ציוניסטישע בעוועגונג צעהלט א סך אקטיווע מיטגלידער. אין יעדען יודישען הויז, אן אויסנאהם, זעהט מען אויף די ווענט בילדער פון ארץ-ישראל און פון די ציוניסטישע פיהרער: הערצל און וויצמאן און סער הערבערט סעמיועלען.

פיל טיכטיגע און פלייסיגע אנהענגער האט אויך דער ספארט ביי דער טריפאליטאנער יודישער יוגענט. דער „מכבי“-קלוב איז דער מייסטער אין שווימען, פוטבאל און וואסער-פאלא. אין די לאקאלען פון טריפאליסער „מכבי“ האב איך געזעהען די פילע זיג-טראפייען, וועלכע די יודישע יוגענט האט דערגרייכט און איהרע מעטשען מיט די איטאליענישע ספארט-ארגאניזאציעס: גאלדענע מעדאלען, בעכערס, דיפלאמען און זשעטאנען.

אין גייסטיגען לעבען פון טריפאליטאנער יודענטום פיהלט זיך אבער א מאנגעל פון אינטעלעקטועלע קרעפטען, וואס זאלען קענען געבען דעם יונגען דור די נעהעריגע לייטונג און דערציהונג. עטליכע אינטעליגענטע און בעוואוסטזיניגע יודען זענען פעראן, ווי רפאל, ארכיב, פארזיצער פון דער קהלה, מאלהא און נאם, לייטער פון „מכבי“-קלוב, וועלכע ווירמען זיך דער גייסטיגער און פיזישער דערציהונג פון יונגע יודישען דור, און זיי לאזען האפען, אז נייע כוחות וועלען נישט פעהלען צו פערטרעטען די אלטע יודישע ישובים פון טריפאליטאניען.

(י.ט.א.) **י. ד. קליינלעהרער.**

דער פראצעס געגען יוד נאטאן
וועלכער האט פערקויפט זיין מינדער-יעהריגע טאכטער אנ׳אראבער.

ירושלים, (י.ט.א.) אין חיפה׳ער קרייז-געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען 90 יעהריגער יוד, אהרן נאטאן פון עכו, וועלכער האט מיט א קורצער צייט צוריק פערקויפט זיין 10-יאהריגע טאכטער פאר א פרוי צו א 14-יעהריגען מוזולמענער. די זיהן פון אהרן נאטאן האבען געפאדערט, אז דאס געריכט זאל אנערקענען זייער אלטען פאטער פאר נישט רעכטפעהיג און די יונגע שוועסטער זאל זיי איבערגעגעבען ווערען אויף ערציהונג.

א גרויסע סענסאציע האט ארויסגערופען די ערקלערונג פון אלטען נאטאן, אז ער האט נאך 26 יאהר צוריק אנגענומען דעם איסלאם. די זיהן און זייער אדוואקאט האבען אבער פעסטגעשטעלט, אז אהרן נאטאן איז געבליבען א יוד.

דאס געריכט האט איבערגעריסען די געריכטס-פערהאנדלונגען און בעשלאסען אויסצופארשען גענוי די פראגע וועגען נאטאנס רעליגיאנס-אנגעהעריגקייט אין עכו. אויב עס וועט זיך בעשטעטיגען אז דער אלטער נאטאן האט ווירקליך אנגענומען דעם מאכמעדאנישען גלויבען, וועט דער גאנצער ענין איבערגעגעבען ווערען דער ענטשיידונג פון מוזולמענישען געריכט.

א פייערונג פון דער געזעלשאפט צו שטיצען די וויסענשאפט פון יודענטום אין קעלן.

קעלן, (י.ט.א.) אין קעלן, אין צוזאמענהאנג מיט דער אינטערנאציאנאלער פרעסע-אויסשטעלונג, איז אויך פארגעקומען א פייערונג פון דער געזעלשאפט צו שטיצען די וויסענשאפט פון יודענטום. אין דער פייערונג האט זיך בעטייליגט א צאהלרייך פובליקום. די פייערונג איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון פראפ. זאבערנהיים. א בעריכט פון דער ביז-איצטיגער טעטיגקייט פון דער געזעלשאפט, וואס עקזיסטירט זייט דעם יאהר 1902 האט געגעבען פראפ. דר. עלבאגען. פון בעריכט איז געווען צו זעהן, אז די געזעלשאפט צעהלט איצט 1600 מיטגלידער פון פערשידענע לענדער אויף דער גאנצער וועלט און גיט ארויס פיל ווערטפולע יודישע וויסענשאפטליכע ווערק ווי אויך די איינציגע יודיש-וויסענשאפטליכע מאנאט-שריפט אין דער דייטשער שפראך „מאנאטשריפט פאר דער געשיכטע און וויסענשאפט פון יודענטום“.

נאכדעם האט דר. באמבערגער געהאלטען א רעפעראט וועגען משה מענדעלסאן, דער רעפעראט איז מיט גרויס אינטערעס אויסגעהערט געווארען דורך די פערזאמעלטע.

צוויי יונגע מוזולמענער אריבער צום יודענטום.

ירושלים, (י.ט.א.) צוויי מוזולמענער פון יפה מחמד איבן אבדולאה, 24 יאהר אלט און נאזיב איבן אבדול ראהמאן 27 יאהר אלט, וואס פלעגען אפט בעזוכען תל-אביב, האבען זיך מגייר געווען און זענען אריבער צום יודענטום.

נייער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

11
מאָנטאָג
—
כג
סיון תרפ"ח

יוני
זון-אויפגאַנג 3.19
זון-אונטערגאַנג 7.55

פאָבאָר פון יאהרגאַנג 1907.

(מ) היינט דעם 11. יוני קומט פאָר אין לאָדז דער פאָבאָר פון די יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1907 און די יאָהרגענג 1883 ביז 1904, וועלכע זענען נאָך ביז איצט נישט געשטאַנען פאַר קיין פאָבאָר-קאָמיסיע; די מיט „אַדראָטשעניעס" פון 1905 און 1906, ווי אויך די פרייוויליגע פון די יאָהרגענג 1908, 1909 און 1910.

ס'דאַרפען זיך פאַר דער קאָמיסיע נומער 1 (פאָמאַר-סקאַ 18) שטעלען די יונגעלייט פון 1907, וועלכע וואוינען אין 5-טען קאָמיסאַריאַט און וועמענס פאַ-מיליען-נעמען ס'הויבען זיך אָן מיט די אותיות P. R. ביז Ro.

אין דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 2, (אַגראַדאָוואַ 34) דאַרף זיך מאָרגען שטעלען די געבוירענע אין 1906, וועלכע האָבען „אַדראָטשעניעס" פון אַרטי-קעל 35, וואוינען אין 1. קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות: A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, Ł.

צו דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנטנאַ 82) דאַרפען זיך היינט שטעלען אַלע געבוירענע אין 1907, וועלכע וואוינען אין 6. פאָליציי-קאָ-מיסאַריאַט.

די אויבענדערמאָהנטע דאַרפען זיך שטעלען פינקטליך 8 אַ זייגער מיט פערזענליכע דאָקומענטען.

עטאַט.

(—) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה צוזאַמען מיט די הויז-אַדמיניסטראַטאָ-רען, אויף וועלכער ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די אַדמיניסטראַטאָרען פערפליכטען זיך צוצושטע-לען דער גמינע גענויע רשימות פון די אַלע עטאַט-צאָהלער, וואָס וואוינען אין זייערע הייזער.

גלייכצייטיג האָט זיך אויך די קהלה פערפליכ-טעט צו צאָהלען די אַדמיניסטראַטאָרען צו 50 גראָ-שען פאַר יעדען, דורך זיי, אויפגעגעבענעם עטאַט-צאָהלער.

רעגולירען די שטאָדט.

(מ) דאָנערשטאָג איז אונטער'ן פאָרזיץ פון לאַווניק איזדעבסקי פאָרגעקומען אַ אויסערגעוועהנ-כע זיצונג פון דער שטעטישער רעגולאַציאָנס-קאָ-מיסיע. אין דער זיצונג האָבען אַנטייל-גענומען וואַרשעווער ספעציאַליסטען: פראָפעסאָר מיכאַלסקי, פראָפעסאָר טאַלווינסקי און געוו. לאַווניק טעפליק.

אויף דער זיצונג, וועלכע האָט געדויערט 6 שעה איז אָנגענומען געוואָרען דער פּלאַן צו רע-גולירען די שטאָדט לויט'ן פּראָיעקט פון פּראָפע-סאָר מיכאַלסקי.

אַ געשלעג אין גאַס ביי נאַכט.

(—) נעכטען, אַרום 11 ביינאַכט, איז אויפ'ן רוג וואָלטשאַנסקאַ און 1-טער מאַי אויסגעבראָכען אַ געשלעג צווישען איינציגע גאַסען-געהעריגס. און, אַז די הענד זענען מיד געוואָרען, האָט די 37-יעה-ריגע וולאַדיסלאַוואַ לאַשיקאָווסקאַ געכאַפּט אַ דראָנג און בעטיילט מיט איהם אויף רעכטס, אויף לינקס און וואו נאָר זי האָט געטראָפען.

אַז די איבריגע האָבען אויף זייערע פּלייצעס דערפיהלט דעם דראָנג, האָבען זיך אַלע גענומען צו דער לאַשיקאָווסקאַ און איהר אַזוי פּאָרגעריכט, אַז פּאָגאָטאָוויע האָט איהר געמוזט אָבפיהרען אַ צובייטלטע און צוקיילטע אין דעם שטאָדטישען זאַ-מעל-פונקט. געגען די שלעגערס ווערט פערפיהרט אַ פּראָצעס.

שטאָטישע קונסט=גאַלעריע.

(מ) נעכטען איז אין דער שטעטישער קונסט-גאַלעריע פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון אַ נייער אויסשטעלונג פון בילדער פון די קינסט-לער: א. הערשאַפט (פּאַריז), כ. האַנפט (וואַרשע), י. קאָפּישעווסקאַ (לאָדז), א. אַלפּש (קראָקאָ), ר. ראָזענטאַל (לאָדז).

אַ דאַנק דער בעמיהונג פון דער דירעקציע וועט ביז סוף פון אויגוסט פאָרגעקומען אַנ'אויס-שטעלונג פון בעוואוסטען קינסטלער וואַיצעך קאָ-סאַק, די אויסשטעלונג קומט איצט פאָר אין וואַר-שאַ אין זאַכענטע און האָט אַ אויסערגעוועהנליכען ערפאָלג.

אויסלענדישע הלואה פאַר לאָדז איז געזיכערט.

(—) מיטוואָך—דאָנערשטאָג, קומענדיגע וואָך וועט אין וואַרשאַ פאָרקומען אַ ספּעציעלע זיצונג אין פינאַנץ־מיניסטעריום אויף וועלכער עס וועט ענדגילטיג אָפּגעגעבען ווערען דער טערמין אָנצו־הויבען דער עמיסיע פון דער זעקס מיליאָן דאָלאַ־רינע הלואה פאַר לאָדז.

אויף דער לעצטער קאָנפערענץ פון שטאָט־פרעזידענט ה' ושעמיענצקי אין פינאַנץ־מיניסטעריום, האָט דער פינאַנץ־מיניסטער פערזיכערט דעם פרעז־ידענט, אַז ער האָט גאָרנישט געגען די קאָנט־ראַקטען, וועלכע זענען געשלאָסען געוואָרען צווישען אונזער שטאָט מיט די בענק „לאַמפּאָרט און האל גאַרטען" און, אַז די הלואה פאַר לאָדז, איז נאָר

אויפגעהאַלטען געוואָרען פאַרלייפיג צוליב דער הלואה פאַר אויבערשלעזיען, אַזוי אָבער, ווי די לעצטע איז כמעט שוין רעאַליזירט, איז די הלואה פאַר לאָדז יעצט די איינציגע אַקטועלע און וועט רעאַ־ליזירט ווערען אין משך פון די נאָהענטסטע 2—3 וואָכען.

אויסערדעם האָט די רעגירונג זיך געוועגדעט צו דער „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ", אַז זי זאָל ערטיילען אַ גרעסערע הלואה פאַר לאָדז ביז צו דער צייט, פון דער רעאַליזירונג פון דער אַמעריקאַנער הלואה, כדי לאָדז זאָל ווייטער בכח זיין צו פיהרען די סעזאָן־אַרבייטען.

אַקציע איבערצופיהרען יודישע האַנד=וועבער אויף קראַפט.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז פאָריגע וואָך אין לאָדז געווען אינזש. פרענקעל, גענעראַל־אינספּעקטאָר פאַר פּראָפעסיאָנעלער בילדונג פון „אָרט"־פערבאַנד אין בערלין.

אַ חוץ דער אינספּעקציע פון די „אָרט"־וואַרשטאַטען האָט זיין קומען קיין לאָדז געהאַט דעם ציל אויסצופאָרשען אויף וואָס פאַר אַנ'אופן עס וואָלט מעגליך געווען צו מעכאַניזירען די הויז־אינדוסטריע פון די יודישע האַנד־וועבער אין לאָדז, ד. ה., אַז אַנשטאָט די 2—3 האַנד־וועב־שטולען, וואָס אַ לויןְ־וועבער האָט זאָל ער האָבען צוויי, אָדער דריי מעכאַנישע וועב־שטולען און אויף אַזאַ אופן אַ גרעסערע מעגליכקייט צו האָבען בעשעפ־טיגונג און צו פערדינען מעהר, ווי אויף די האַנד־שטולען.

צוזאַמען מיט'ן סעקרעטאַר פון „אָרט" א. פרידריך, האָט אינזש. פרענקעל, בעזוכט אַ רייהע לוין־וועבער, כדי אויף אַנ'אָרט צו בעקומען דעם איינדרוק צו עס איז בכלל מעגליך אַ גרעסערע

אַקציע אויף דעם געביט.

אויב עס זאָל טעכניש מעגליך זיין צו פערבייטען די האַנד־שטול אויף מעכאַנישע און די פער־דינסטען פון די לוין־וועבער און אַרבייטער זאָלען דורך דעם בעדייטענד פערגרעסערט ווערען, זענען פערהאַן אויסזיכטען עס זאָל אין דער נאָהענטסטער צייט געמאַכט ווערען די ערשטע פּראָבע. זאָל די פּראָבע געלונגען — עפענט זיך ראַן אַ ברייט פעלד פאַר אַזאַ אַרבייט, ווייל די געוועלשאַפטען, וואָס אַר־בייטען אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט, וואָלטען ברייט אונטערשטיצט די דאָזיגע איניציאַטיוו.

אַ חוץ דירעקטע נוצען, וואָלט די דאָזיגע אַק־ציע געשאַפען אַ מעגליכקייט, אַז אַ בעדייטענדע צאָהל יודישע האַנד־וועבער, זאָלען זיך אויסלערנען מעכאַנישע וועבערי.

ווי מיר דערוויסען זיך זאָל די טעג פאָרקומען אַ בעראַטונג וועגען דעם ענין, אויף וועלכער עס זאָלען גענוי אַרומגערעדט ווערען די טעכנישע מעג־ליכקייטען פון דער דערמאָהנטער פּראָבע.

לאָדזער אינדוסטריע צאָהלט פאַר מלחמה=חובות.

(—) די טעקסטיל־אינדוסטריע האָט בשעתו געהאַט פערטראַקטירט מיט די פאָרשטעהער פון ענגלישע, פראַנצויזישע און בעלגישע קרעדיטאָרען, וועגען די פאַר מלחמה־חובות אין רייטשע מאַרקען. דאַן איז געהאַט געקומען צו אַ געוויסען אויסגלייך צווישען די קרעדיטאָרען און בעל־חובות. דערווייל אָבער איז פאָרגעקומען דאָס פאַלען פון דער פּוי־לישער ולאָטי (אין יוני 1925), וואָס האָט פער־אורזאַכט אַ פערענדערונג אין דער גאַנצער לאַגע, ווייל איינגע פירמעס האָבען זיך גענצליך אַרויסגע־זאָגט געגען דעם אונטערגעשריבענעם אויסגלייך.

ערשט אין הערבסט פון פערגאַנגענעם יאָהר, ז זענען, לויט דער איניציאַטיוו פון די ענגלישע קרע־דיטאָרען, נאָכאַמאָל בעגייט געוואָרען די אונטער־האַנדלונגען, וועלכע האָבען זיך געענדיגט מיט פאָל־גענדען אויסגלייך:

די פאַר מלחמה־חובות, אין רייטשע מאַרקען, וו ווערען וואַלאָריזירט אויף פראַנצויזישע פראַנקען לויט'ן קורס פון 1 פר. 25 פאַר אַ רייטשען מאַרק. לויט דער דערמאָהנטער וואַלאָריזירונג, האָבען זיך די פאַר־מלחמה־חובות אויטאָמאַטיש פערגרעסערט אויף 10 פראָצענט און אויף 5 פראָצ. יעהרליכע ציגזען פאַר די לעצטע צוויי יאָהר.

די דערמאָהנטע חובות דאַרפען ווערען אָפּ־געצאָהלט ראַטענווייז, 10 ראַטעם אין קוואַרטאַל, אָנהויבענדיג פון אַפּריל ה. י. צוזאַמען מיט די 5 פראָצ. יעהרליך, רעכענענדיג פון 1־טען יאַנואַר ה. י.

שטיצט „חסד=של=אמת" העלפט אָרימע אלמנות ויתומים.

(אויפרוף).

איינאונאייציגע אינסטיטוציע אין לאָדז, וועל־כע האָט זיך געשטעלט איהר אויפגאַבע אָפּצוגעבען דעם לעצטען כבוד, אונזערע ברידער און שוועסטער, קליין און גרויס, אָרים און רייך, העלפען ווי אין די שווערסטע מינוטען, ווען דאָס גרויסע אומגליק פון טויט ר"ל נעמט צו ביי די פערבליבענע פאַ־מיליע דעם „שכל" דאָס מויל צו רעדען „אבל אין לו פה" רעדער אבל האָט קיין מויל צו רעדען, צו שרייען און זאָגען, וואָס איהם פעהלט, וועלכעס איז פיל ערגער, ווי דאָס הויכע וועה־געשריי, דאַן קומט „חסד של אמת" און טוט דעם מת ר"ל זיינע רעכט, שיקט משמורים, העלפט שנעל אַרויס־פיהרען די פאָרמאַליטעטען גיט אַכטונג אויפ'ן ביה"ח דורך זיינע עהרען־דיושורען דאָס מען זאָל זיין רעכט טון כדין, ערטיילט שטיצע די פערבליבענע אָרימע אבלים, אלמנות ויתומים, ביי אונז אין לאָדז וואו 80 פראָצ. פון דער בעפעלקערונג ברענגט אַרויס איטליכען טאָג מיט שווייס זיין טעגליכע פרנסה אַזוי, דאָס מיט דעם אומגליק ר"ל און דורך דאָס אויסמאַטערן זיך מיט די קרענק פון דעם ברוידינג, בלייבט די פאַמיליע באַלד אָהן אַ שטיקעל ברויט ר"ל, אין אַ שווערליכע קריטישע פערצווייפעלטע לאַגע, שטעלט זיך זיי פאַר אַ הונגער־טויט ר"ל, לעצטענס, ווען די פלוצלינגע טויט־פעלען האָבען זיך זעהר געמעהרט, אַזוי ווי זעלבסטמאָרדען, אויך געוועהנליכע פלוצלינגע טויט־פעלען ר"ל, ווי „חסד של אמת" קעמפט מיט דער גרעסטער ענערגיע נישט צוצולאָזען צו פּאַלמעסען דעם מת, וואָס איז נישט איין מאָל פערבונדען מיט גרויסע קאָסטען, האָט דעם פעראיין מאַטעריעליש רואינירט, און פערבליבען אין אַ גרויסער געלד־קוואַל, ווענדען מיר זיך צו אייך, לאָדזער בירגער מיט'ן וועה־געשריי פון אייערע ברידער און שוועסטער אבלים, אין נאָמען פון כבוד המת שטיצט דעם פעראיין „חסד של אמת ומנחמי אבלים", שרייבט אייך איין אַלס מיטגלידער, שפּענדעט לטובת דעם פער־איין מיט איטליכע שטיצע אייערע טוט איהר ערפילען אייער חוב, מקבל צו זיין דעם מת־ר"ל, אָפּהיטען איהם פון בזיון, און אַרויסהעלפען פון די פערצווייפעלטע לאַגע, די אָרימע אבלים אלמנות ויתומים בשעת שבעה.

ווילט איהר אייך איינשרייבען אַלס מיטגלידער? ווילט איהר שפּענדען לטובת דעם פעראיין? קלינגט ט טעלעפאָן 614, וועלען מיר צו אייך דעלעגירען אונ זער אינקאַסענט.

די פערוואַלטונג פון „חסד של אמת".

פון קהלה.

(—) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער סאָציאַלער הילפס - קאָמיסיע ביי דער קהלה. עס זענען בעטראַכט געוואָרען 60 ביטעס וועגען אונטערשטיצונגען און אויף דעם איז בעשטימט געוואָרען אַ געוויסע סומע. ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צו דער קהלה-פערוואַל-טונג, אַז עס זאָלען ווידער אָנגענומען ווערען בי-טעס וועגען אונטערשטיצונגען.

עס דראָהט טאַקי אַ טראַמוואַי-שטרייק.

(ב) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט דאַרף היינט אין אָוועגד פאָרקומען די דעצידירענדע פערזאַמלונג פון די אָנגעשטעלטע אין די טראַם-וואַען אויף דער פערזאַמלונג דאַרף בעשטעטיגט ווערען צו עס זאָל פּראָקלאַמירט ווערען אַ שטרייק.

גלייכצייטיג דאַרף פאָרקומען אַ זיצונג פון דער צווישען-פעראיין שטרייק-קאָמיסיע וועלכע דאַרף אַדורכפיהרען די שטרייק-אַקציע סיי ביי די טראַם-וואַי-אָנגעשטעלטע, סיי אין אַנדערע אינסטיטוציעס, וואו עס וועלען נישט ליקווידירט ווערען די סכסוכים.

היינט דאַרף נאָך לויט דער איניציאַטיוו פון דעם וואָיעוואָדען-אַמט פאָרקומען די לעצטע פּרוּב פרידליך צו ליקווידירען דעם סכסוך מיט די טראַם-וואַי-אָנגעשטעלטע.

דער וואָיעוואָדען-אַמט האַלט, אַז עס איז נוי-טיג אָנצוּואַווענדען אַלע מיטלען, כדי נישט צו דער-לאָזען צו אַ שטרייק פון די טראַמוואַיען, פון וואָס עס וואָלטען שטאַרק געליטען די לאָדזער איינוואוי-נער.

אין אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט=דיזשורען.

(ש) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּ-טייקען: פ. וואיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקי 27), וו. דאַניטעצקי (פּיעטר. 127), פ. אילביצקי און צי-מער (וואָלטשאַנסקא 37), ל. לווינזאָבער (נייער-מאַרק 2), האַרטמאַן (מלינאַרסקי 1), ה. קאַהאַנע (אַלעק-סאַנדראָווסקע 80).

די גריפּע=עפּידעמיע אין לאָדז.

(ש) די ערקראַנקונגען אויף גריפּע נעהמען לעצטענס ביי אונז אין שטאָדט אָן אַנ'עפּידעמישען כאַראַקטער. די דאָקטוירים פון דער קראַנקען-קאַסע ווערען טעגליך אַרויסגערופען צו 350—400 פאַלען פון גריפּע. איינע פון די ערשיינונגען ביי דער קראַנקהייט איז דאָס בלוט-גיהן פון דער נאָז.

דער 10=יעהריגער יובילעאום פון דער באָראָכאָוו=שול.

די יובילעום-פייערונג פון דער באָראָכאָוו שול, וואָס קומט פאָר דעם שבת, ד. 16 ד.ח., ג אינדערפריה אין פילהאַרמאָניע-זאַל, האָט אַרויס-גערופען אַ גרויסע פעראינטערעסירונג צווישען דער יודישער אַרבייטערשאַפט און די ברייטע מאַס-סען. די יודישע אַרבייטערשאַפט גרייט זיך צו פערוואַנדלען די פייערונג אין אַ מאַניפעסטאַציע פאַר'ן יודיש-וועלטליכען שול-וועזען.

אין דער פייערונג נעמט אַנטייל דע'ויצע-פּאָרזיצער פון דער י.ש.אָ. זרבבל, וועל' וועט האַלטען די דערעפנונגס-רעדע. די קינדער פון דער שול וועלען דאַן אויספיהרען אַ קינדער-פּיעסע א.ב. „בוים און דריידעל", בעאַרבייט פון בראָדער-זאָן, מוזיק פון ה. קאָן, רעזשי פון פולאַווער ספּעציעלע דעקאָראַציעס ווערען פאַר דער פּיעסע צוגעגרייט דורך דעם קינסטלער ה' ז., עס וועט אויך אויפגעפיהרט ווערען אין פּוילישער שפּראַך אַ קינדער-פּיעסע.

אַ נייער לערן-קורס ביי וואַר-שטאַטען פון „ט".

אויף דער לעצטער פערוואַלטונגס-זיצונג פון „אָרט" אין לאָדז, מיט דער בעטייליגונג פון ה' אינזש. פרענקעל פון „אָרט"־פערבאַנד, איז בע-שלאָסען געוואָרען איינצואָרדנען לערן־קורס פאַר אַ רייהע הילפס־אַרבייטען פון טעקסטיל־אינדוסט-ריע ווי: מעכאַניש שערן, ציילען און טרייבען. רייגען און אַנדרייען.

דער לערן־קורס וועט געעפענט ווערען די נאָהענטסטע טעג.

דער לעקסיקאָן פון יודישען טעאַטער

זאָל אַרומנעהמען אַלצדינג און אַלע, וואָס האָבען געאַרבייט אויפ'ן יודישען טעאַטער-געביט.

(אַ געשפּרעך מיט זלמן זילבערצווייג, דעם רעדאַקטאָר פון לעקסיקאָן).

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, ווילט איצט אין לאָדז אונזער בן-עיר זלמן זילבערצווייג, דער שעפער און רעדאַקטאָר פון יודישען טעאַטער-לעקסיקאָן, וועלכער וועט אינגיכען ערשיינען אין אַמעריקאַ.

אין אַ געשפּרעך מיט זלמן זילבערצווייג האָבען מיר זיך דערוואוסט וועגען זיין גרויסען אויפטו, וועלכער איז שוין מעהר נישט קיין פּראָיעקט, נאָר אַ רעאַלער ענין, וואָס ווערט שוין פערווירקליכט. דאָס רעאַליזירען פון אַזאַ אונטערנעהמונג איז נע-

ווען זעהר שווער און נאָר אַזאַ עקשן, ווי זלמן זילבערצווייג איז, האָט דאָס געקענט דורכבּרעכען.

קודם-כל האָט געשראָקען די סומע מיט וועלכער אַזאַ אויסגאַבע איז פערבונדען, 13,500 דאָלאַר איז אַ גרויסע סומע, ערשט נאָך זיין צווייטען בעזוך אין אַמעריקאַ איז זילבערצווייג'ן געלונגען צוזאַמענ-צושטעלען אַ קאָמיטעט, אין וועלכען עס געהען אַריין די אַרטיסטען געביל, קאַליך, גוסקין א. אַ. זיי האָבען דאָס געזיכערט דאָס ערשיינען פון לעק-סיקאָן.

די אָרגאַניזאַציע איז זעהר אַ שווערע: 30 יאָהר צייטונגען אַדורכבלעטערן, אַ חוץ דעם אַ-רומפאָהרען איבער דער גאַנצער וועלט און נעהמען מאַטעריאַלען פּערזענליך פון יערען יודישען אַקטיאָר און פון אַלע די, וואָס האָבען געהאַט אַ שייכות מיט'ן יודישען טעאַטער. דאָס וועט זיין דאָס ערשטע מאָל, ווי אַ לעקסיקאָן ווערט צוזאַמענגעשטעלט אויפ'ן יסוד פון פּערזענליכע בעשפּרעכונגען און זאַמלונגען. אַזוי איז שוין דער. זילבערצווייג אַדורכגעפאָהרען גאַנץ אַמעריקאַ, וואו ס'איז נאָר פערהאַן אַ יודיש טעאַטער, דאַן איז ער געווען אין קאַנאַדע און איצט פאָהרט ער איבער אייראָפּאַ.

פּאַרען (אַ נעווייסע צייט), זאַנרבּערג א. אַז. וו., וואָס זענען געווען אין לאָדז. דאָס זענען נאָלדענע בלעטלעך אין לעקסיקאָן. דאַן די אַקטיאָרען מיכאַ-לעסקאַ, לעבעדיעוו זינאַ גאָלדשטיין שעראַרזקי, פּסח בורשטיין, יעקב רעכטשייד האָבען אויך עפּעס צו זאָגען, מאַראַם לאַבעל, פיינמאַן, רומשינסקי, מאַלי פּיקאָן, קלאַראַ יאָנג קענען זיך גאָרנישט אָפּלויבען פון לאָדז.

רעדענדיג ווייטער וועגען יודישען טעאַטער אין דער גאָרער וועלט, האָט זילבערצווייג אונז איבער-געגעבען זעהר אינטערעסאַנטע ענטוויקלונגס-בלעטלעך פון יודישען טעאַטער אין אַמעריקאַ, וועלכע שטעהט אויף אַ גרויסער הויך און האָט ריזיגע יודישע אַקטיאָרען-טאַלענטען, ליידער הויבט אָן אין אַמעריקאַ אויסצופעהלען קאָנסומענטען פאַר'ן יו-דישען טעאַטער און די יודישע אַקטיאָרען הויבען אָן צו טראַכטען וועגען אַ צוריקוואַנדערונג אין דער סביבה פון אמת'ן יודיש — קיין מזרח-אייראָפּאַ.

ה' זילבערצווייג האָט טאַקע אויך איצט פאַר אַנ'אויפגאַבע צו פיהרען אונטערהאַנדלונגען און אויספּערטיגען אַ גענויען פּלאַן וועגען בויען 2 יו-דישע טעאַטער-בנינים אין לאָדז און אין וואַרשאַ אויף 1200 און 1600 פּלעצער, וואו דאָס יודישע טעאַטער זאָל צוריק בעקומען די היים און שאַפען דעם טעאַטער-קאָנסומענט.

זילבערצווייג וויל דעם ענין ערלעדיגען מיט ערנסטע רעפלעקטאַנטען צו בויען די דאָזיגע בנינים, זילבערצווייג האָט אויך די אויפגאַבע צו קאָנטראַקטי-רען דעם בעקאַנטען יודישען אַקטיאָר אַלעקסאַנדער גראַנאַך אין יודישען טעאַטער קיין אַמעריקאַ מיט אַ גאַזשע פון 400 דאָלאַר אַ וואָך.

זילבערצווייג האָט געזעהען אונזערע לאָדזער יודישע אַקטיאָרען אין לאָנדאָן, פּאַריז, בערלין און אומעטום. זיי האָבען אומעטום ערפאָלג און לאָזען גריסען זייערע לאָדזער.

פון לאָדז פערלאַנגט דער רעדאַקטאָר פון טעאַטער-לעקסיקאָן, אַז די יודען זאָלען זיך בעשטייערען צו דעם ווערק, פּראָפּאָרציאָנעל צו דעם אָרט, וואָס לאָדז וועט פערנעהמען אין טעאַטער-לעקסיקאָן.

זילבערצווייג האָט נאָך געהאַט אַנ'אַנדער אַר-בייט, ער אַליין האָט שוין ביז איצט געזאַמעלט פון אַבאָנענטען אויפ'ן לעקסיקאָן 5200 דאָלאַר, דער פון האָט דער אַרטיסטען-יוניאָן אין אַמעריקאַ, בעגעבען 250 דאָלאַר, דער געוו. דיריגענט פון לאָדזער „הזמיר" רומשינסקי 100 דאָלאַר א. אַז. וו. די רעשט סומע וועט געשאַפען ווערען דורך גראַנד-יעזע פאָרשטעלונגען, איינע וועט פאָרקומען צוזאַמען מיט אַ קבלת-פּנים פאַר'ן רעדאַקטאָר אין אָנהויב נאָוועמבער אין אַמעריקאַ. אויך האָבען צוגעזאָגט צו געבען ספּעציעלע פאָרשטעלונגען קלאַראַ יאָנג, מאַלי פּיקאָן און זשעני גאָלדשטיין.

אין פּוילען וועט זילבערצווייג אַרבייטען אין ענגען קאָנטאַקט און אונטער דער אָנפיהרונג פון אַרטיסטען-פעראיין. זילבערצווייג וועט ווייטער שטו-דירען אַלע נייע אויפטוו אין פּוילען, די קליין-קונסט-ביהנעס, צוזאַמענגעהמען מאַטעריאַל וועגען די נייע יודישע אַקטיאָרען און אין גאַליציען שטודירען די בראָדער זינגער.

אין ענגלאַנד און פראַנקרייך האָט זילבערצווייג געפונען זעהר זעלטענע מאַטעריאַלען פון יודישען טעאַטער. אין לאָנדאָן האָט עקזיסטירט דער ערש-טער יודישער טעאַטער-קלוב און בעת אַ שרפה זע-נען דאָרט דערשטיקט געוואָרען 17 מענשען, וועל-כע זענען בעגראָבען אין אַ ברודער-קבר. אַ חוץ דעם זענען דאָרט פערהאַן די קברים פון די ערש-טע יודישע אַקטיאָרען ישראל און אַנעטאַ גראָדנער, זיי זענען געשטאָרבען עלענדע און האָבען אַפילו ביז איצט נישט קיין מצבות און זענען בעגראָבען הינ-טערן פּאַרקאַן.

אין רומעניען וועט זילבערצווייג זיין דער גאַסט פון טעאַטער-דירעקטאָר יצחק גאָלדענבערג און ער האָפט דאָרט, אין וויגעל פון יודישען טעאַטער, צו זאַמלען פיל מאַטעריאַל.

לאָדז וועט שפּילען אַ גרויסע ראָל אין לעק-סיקאָן, און דאָך פדאַי צו דערמאָהנען יעקב און יוליוס אַדלער, סאָנצמאַן, שפּיוואַקאָווסקי, גאָלד-

דיכטער וואַנדורסקי בעפרייט אויף קויציע.

(§) דער פּוילישער שריפטשטעלער וויטאָלד וואַנדורסקי, וועלכער איז אַרעסטירט געוואָרען אין לאָדז בעת דער רעוויזיע אין לאָקאַל פון „קשיאָנזש-קאַ", איז די טעג בעפרייט געוואָרען אויף קויציע.

—:0:—

ספּאָרט.

„חשמונאי" — „כּוכבּא" 2:3

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב" קלאַס.

* * *

„חשמונאי" — „סטשעלעץ" 2:2

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב" קלאַס. „חשמונאי" האָט נישט אויסגענוצט אַנ'11-מע-טער שטוס.

* * *

„קדימה" — „אָראַטאָריום" 4:2

די פערדריסליכע מפּלה פון „קדימה" אי געשעהן צוליב דעם, וואָס די לעצטע האָט אין פער-לויף פון דער לעצטער וואָך געשפּילט 3 מעטשען וועגען דער מייסטערשאַפט פון „ב" קלאַס.

* * *

„שילא" — „קראַפט" 1:3

* * *

„הכח" — „וו. ק. ס." 3:1

וועגען דער מייסטערשאַפט פון „צ" קלאַס.

פּוילישע מייסטערשאַפט.

די מעטשען צווישען „ל. ק. ס." און „קראַ-קאָוויאַ" אין לאָדז, און צווישען „חשמונאי" — „וויסלאַ" אין לעמבערג, און „פּאָלאָניאַ" — „פּאָ-גאָן" אין וואַרשאַ, זענען אָפּגערופען געוואָרען, צו-ליב דעם אינטערנאַציאָנאַלען פוסבאָל-מעטש צווי-שען פּוילען און אַמעריקאַ.

עס זענען בלויז פאָרגעקומען 2 מעטשען. נעמליך צווישען

„ל. פּ. קל." (קאַטאָוויץ) — „וואַרטאַ" 3:1

און

„לעגיאַ" — „רוך" 2:1.

טעלעגראַמען.

געכאַפּט א באַנדע איינברעכער

וואָס פלעגט טעראָריזירען בידגאָשטש

בּ י ד ג אָ ש ט ש, 10. (א.וו.). דער פּאָליציי אין בידגאָשטש איז געלונגען צו כאַפּען אַ געפעהר-ליכע באַנדע-איינברעכער, אין וועמענס שפּיץ איז געשטאַנען דער 29-יעהריגער הערמאַן שמידט. די באַנדע האָט אין דער לעצטער צייט דורכגעפיהרט אַ רייה גרויסע איינברוך-גנבות, און די פּאָליציי האָט אַ לאַנגע צייט נישט געקאָנט קומען אויף איהרע שפּורען. די גנבות פלעגען בעהאַלטען ווע-רען אויף אַ בית-עולם הינטער בידגאָשטש.

געשטאָרבען אַ זוהן פון סקערנעוויצער רבי'ן.

וו אַ ר ש אַ, 10 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ-רעספּאָנדענט). אין אָטוואָצק איז היינט געשטאָרבען דער זוהן פון סקערנעוויצער רבי'ן, לוי יצחק קאַן ליש, אין [illegible]עלטער פון 22 יאָהר.

די לויה וועט פאָרקומען מאָנטאָג, בייטאָג, אין וואַרשאַ, אויפ'ן גענשער בית-עולם.

געכאַפּט אַ דעזערטער,

וועלכער האָט געשטאָכען אַ פאַרבייגעהער.

(ס) מיט עטליכע טעג צוריק איז אויף טו-שינסקע גאַס בעפאַלען געוואָרען אַ געוויסער וויק-טאָר נאָוואָדוואָרסקי דורך אַ שיכור'ן זעלנער. דער אָנפאַלער איז אַנטלאָפען און דער בעפאַלענער, וועלכער האָט געקריגען פון זעלנער מיט אַ באַ-גנעט אין בויך, איז אין אַ זעהר שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

זשאַנדאַמעריע איז געקומען אויף די שפּורען פון אָנפאַלער, וועלכער האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר'ן זעלנער פון 31. פּולק. ווען מ'האָט איהם געוואָלט אַרעסטירען, איז ער אַנטלאָפען.

נעכטען האָט אַ פּאָליציאַנט בעמערקט אַ פערדעכטיגע פּערזאָן אין זעלנער-מונדיר נעבען כאָיני. דער פּאָליציאַנט האָט געוואָלט דעם זעלנער פערהאַלטען, אָבער יענער האָט זיך געלאָזט לויפען. דער פּאָליציאַנט האָט איהם נאָכגעשאָסען און פער-האַלטען. דאָס איז פעליקס דאַלינסקי, דעזערטיר, וועלכער האָט געשטאָכען נאָוואָדוואָרסקי'ן. מ'האָט דעם דעזערטיר געשמידט אין קייטען און אָפּגע פיהרט אין טורמע.

יודיש טעאַטער אין זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

לעצטע 2 געזעגענונגס-פאָרשטעלונגען פון אונזער אַמ ריכאַנער גאַסט בעטי קעניג.

היינט, מאָנטאָג, 9 אין אָוונד – גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50

דער פרעהליכער מאַטראָז

אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון מ. ק ע נ י ג. הויפּט-ראָל „דזשימי", דער פרייליכער מאַטראָז – בעטי קעניג.

דינסטאָג, דעם 12-טען, 9 אַ זייגער אָוונד קומט זיך געזעגנען מיט בעטי קעניג

לעצטע געזעגענונגס-פאָרשטעלונג

בעטי קעניג צום ערשטען מאָל אין

„סעמקע לט"

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון מייזעל. צום שלוס וועט בעטי קעניג אויפ'ן פער-לאַנג פון פּובליקום טאַנצען און זינגען פון איהרע בעסטע קופּלעטען.

בעמ.: צו יעדען בילעט ווערט צוגעגעבען אַ פאָטאָגראַפיע פון בעטי קעניג מיט איהר גרויסען סוקסעס-קופּלעט „לאָמיר מאַכען אַ בייט"

ס'נעהמען אַנטייל פ ר ו י ע ן: בעזמאַן, זעווקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פּאָדעומאַן. מ ע נ ע ר: אַריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווייליך. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן. טענץ איינשטודירט פון טאַנץ-מייסטער ב. לייבאָוויטש. אַדמיג.: א. בעזמאַן. ביהנע-לייטער: מאַכאַראָווסקי. בילעטען אין פילהאַרמ.-קאַסע.

דערמאָרדעט זיין געליבטע אויף אַ בלומען-בעט.

סענסאַציאָנעלע געשיכטע מיט אַ פּאַריזער מאַן, וואָס האָט דערמאָרדעט זיינע צוויי ווייבער, ווייל זיי האָבען איהם פעראַטען.

פּאַריז קאָכט איצט מיט אַ סענסאַציאָנעלע מאָרד.

אָנומעלט האָט מען געפונען ליגען טויט די 20-יעהריגע מאָדיסטקע זשערמין גידער. דעם טויטען קערפּער האָט מען געפונען דערוואָרגען אין איהר וואוינונג. זי האָט צוזאַמען געוואוינט מיט דעם 60-יאָהריגען סוחר מאַטיאַש לוסיע. עס איז געוואָרען פעסטגעשטעלט, אַז דער סוחר האָט דער-הרג'עט די מאָדיסטקע און נאָכ'ן מאָרד איז ער אַוועק פון דער היים און האָט זיך אַרומגעוואַל-גערט איבער פּאַריז. ער האָט זיך אַפילו געוואָלט דערטרונקען, אָבער דערצו איז עס נישט געקומען.

יונגערהייט האָט לוסיע חתונה געהאַט מיט אַ קאַבאַרעט-טענצערקע. אָבער דער זיווג איז נישט עולה-יפה געווען. דער מאַן איז געווען שטאַרק אייפערזיכטיג און אַמאָל האָט ער טאַקי זיין פרוי געכאַפּט אויף דער הייסער מינוט מיט איהר גע-ליבטען. דאַמאָלס האָט ער דערשאָסען זיין פרוי און איהר געליבטען האָט ער מיט אַ צווייטער רע-וואָלווער-קויל פערוואונדעט. אָבער דאָס געשוואוי-רענע געריכט האָט איהם דאַן בעפרייט.

אַרויס פון תפיסה איז לוסיע געוואָרען אַ גאַנץ אַנדערער מענש. ער האָט זיך שטאַרק געעלטערט, ער האָט פערלוירען זיין אַמאָליגע ענערגיע א.אַ.וו. צוליב דעם האָבען איהם זיינע אַמאָליגע פריינד פערלאָזט. ער האָט פערלוירען זיין קרעדיט. ער האָט אָנגעהויבען צו פאַלען אַלע מאָל טיפער און טיפער ביז ער איז געוואָרען אַ קבצן ער האָט אָנ-געהויבען צו מאַכען פערדעכטיגע געשעפטען און גע'שיכור'ט.

מיט אַ יאָהר צוריק האָט ער בעקומען בע-שעפטיגונג אַלס קעלנער אין אַ קאַבאַרעט. דאָרט האָט ער זיך בעקענט מיט פרל. גידער. ביידע האָ-בען זיך פערליבט און געוואוינט צוזאַמען.

מיט עטליכע טעג צוריק האָט די בעדינערין פון דאָזיגען פּאָרל אַלאַרמירט די איינוואוינער פון הויז און זיי דערצעהלט, אַז זייט אַ פּאָר טאָג האָט זי נישט געזעהען נישט לוסיע'ן און נישט זיין גע-ליבטע, אַזוי ווי דאָס האָט די שכנים אויסגעוויזען פאַר פערדעכטיג, האָט מען דעם ענין איבערגעגעבען דער פּאָליציי. עס איז באַלד געקומען אַ פּאָליציי-אישע אויספאָרשונג-קאָמיסיע, וועלכע האָט אויפ-געבראָכען די טיר פון זייער וואוינונג. פאַר די פּאָליציאַנטען האָט זיך בעוויזען אַ שרעקליך בילד:

אין בעט, וואָס איז געווען אויסגעבעט מיט בלומען, איז געלעגען דער טויטער קערפּער פון דעם קאַבאַרעט-מיידעל. מען האָט באַלד פעסטגע-שטעלט, אַז מען האָט זי דערוואָרגען.

דער חשד איז געפאַלען אויף איהר געליבטען: געגען איהם האָט מען פערפיהרט אַנ'אויספאָרשונג. די פּאָליציי האָט איהם גענומען זוכען. פּלוצלינג האָט איהם דערזעהן אַ פּאָליציאַנט אין מאָמענט, ווען ער האָט פון דער בריק געוואָלט אַריינשפּרינ-גען אין דער סענע. אָבער דער פּאָליציאַנט האָט איהם דערפון אָבגעהאַלטען און איהם אַרעסטירט.

אויף דער פּאָליציי האָט ער זיך מודה געווען, אַז ער האָט דערמאָרדעט זיין געליבטע, געטון האָט ער עס דאַדורך, ווייל זי האָט ביי איהם אויסגע-נאַרט 44,000 פראַנק. דאָס געלד האָט זי געגע-בען איהר געליבטען, וועלכער איז פיל יונגער גע-ווען פון איהם. ווען ער האָט זיך וועגען דעם דערוואוסט, האָט ער זי דערוואָרגען און אַליין האָט ער געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד.

גאַנץ פּאַריז קאָכט איצט מיט דעם דאָזיגען מאָרד און מען איז איבערצייגט, אַז דאָס געריכט וועט לוסיע דאָס מאָל אויך בעפרייען, ווייל דער רוגל האָט איהם געגען זיין ווילען געמאַכט פאַר אַ מערדער.

ד״ר לעא מאצקין וועגען ארץ־ישראל־אויפבוי.

דער פרעזידענט פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט ד״ר לעא מאצקין, האט אין ריגע געהאלטען א רעפעראט וועגען ארץ־ישראל.

אין זיין רעפעראט מאכט ה׳ מאצקין א גרינדליכען אנאליז איבער דער אייגענארטיגער בעציהונג פון יודישען פאלק צו יודישע פראצעסען. „דאס יודישער פאלק האט זיך צוגעפאסט צו זיין אייגענער יודישער לאגע. שוין פון קינדהייט אן האב איך דערפיהלט דעם געוואלטיגען אינטערעס פון די יודען צו די אלע פראצעסען, וואס האבען א דירעקטען שייכות צו זיי, זאל דאס זיין דער קוטאאיסער, וועלישער אדער אנדערע פראצעסען. אלעמען איז נאך אין זכרון דער ביילים־פראצעס.

שוין אין משך פון 24 יאהר האב איך א נאהנטען שייכות צו די יודישע פראצעסען און איך האב געהאט די מעגליכקייט צוצוזעהן, ווי דאס יודישע פאלק נעהמט זיי אויף און דעם איינפלוס, וועלכען זיי לאזען נאך. דערביי האב איך דערפיהלט פאלגענדע דערשיינונג: יעדער פראצעס ווירקט נאציאנאליזירענדיג ער טרייסעלט אויף נאציאנאלע געפיהלען. אין טאג־טעגליכען לעבען זעהען מיר, אז טויזענדער יודען ווייזען נישט ארויס קיין שום אינטערעס צום גורל פון זייער אייגען פאלק. און ווען מען קומט צו זיי בנוגע אלגעמיין יודישע ענינים, אז עס קומען אן גזירות, דערקלערען זיי, אז זיי מישען זיך נישט אין פאליטיק, נאר עס ווייזט זיך אפט ארויס, אז אויב זיי אינטערעסירען זיך נישט מיט פאליטיק, אינטערעסירט זיך די פאליטיק מיט זיי.

אויב די פעלקער קומען מיט בלבול־פראצעסען קעגען יודען, קומט דאס יודישע פאלק צו דער וועלט אויך מיט א פראצעס, אבער פון היסטארישען יושר. דאס איז דער פראצעס פון ארץ־ישראל־אויפבוי.

דער פראצעס הויבט זיך אן מיט׳ן 1־טען ציוניסטישען קאנגרעס. גאנצע 6 יאהר האט געדויערט דער צונויפרופען פון דעם קאנגרעס. אין דער גאנצער וועלט זענען ענטשטאנען ערנסטע חלוקי־דעות צווישען יודען. עס איז אויסגעקומען צו פיהרען א קאמף אין אינטערנאציאנאלען מאסשטאב. און ערשט נאכ׳ן ערשטען ציוניסטישען קאנגרעס איז געקומען די אנקלאגע פון גאנצען יודישען פאלק: „איהר האט אפגענומען אונזער לאנד — האבען מיר דערקלערט, — אויסגעהרגעט הונדערטער טויזענדער יודען, פערפאלגט דעם יודישען פאלק אין משך פון הונדערטער יאהרען. מיט וועלכע רעכט? פארוואס?“.

דער איינציגער מאטיוו, „פארוואס?“ — האט אויפגעטרייסעלט דעם גאנצען יודישען פאלק. דערפאר אויך איז דער ערשטער קאנגרעס דאס וויכטיגסטע געשיכטע־בלאט נישט נאר פון די עטליכע צעהנדליגער יאהרען פון דער אלגעמיינער געשיכטע פון יודישען פאלק. מיר האבען קלאר און אפען פארמולירט אונזער אנקלאגע צו דער גאנצער וועלט, די אנקלאגע איז איבערגעחזרט געווארען פון יאהר צו יאהר און אין יאהר 1918 ענטשטעהט א נייע ערא אין דער געשיכטע פון יודישען פאלק. דאס יודישער פאלק בעקומט די באלפור־דעקלעראציע. זי איז אונז אבער אנגעקומען זעהר שווער. אונזערע פארערונגען וואלטען נישט געהאט קיין דערפאלג, ווען די אנדערע פעלקער וואלטען זיך אויך נישט אינטערעסירט מיט׳ן גורל פון די יודען. ווען מיר וועלען פערפאלגען די געשיכטע וועלען מיר זעהן, אז זינט דעם 17־טען יאהרהונדערט בעשעפטיגט זיך דאס ענגלישע פאלק מיט דער לעזונג פון יודען־פראבלעם.

נאך דער באלפור־דעקלעראציע פאלגען א ריהע אנדערע. די ריהרענדיגסטע איז די דעקלעראציע פון די ארמענער. דאס ארמענישע פאלק, וועלכער האט איבערגעלעבט א גורל ענדליך צו סיודישען, האט אונז אמבעסטען פערשטאנען. אויך די אראבער האבען אין זייער דעקלעראציע אנגעוויזען, אז אונזערע פארערונגען זענען מעסיקע און ריכטיגע. די אראבער האבען גוט פערשטאנען, אז אויך זיי וועלען געניסען פון דער ארבייט פון די יודען אין ארץ־ישראל.

אין צווייטען טייל פון רעפעראט שטעלט זיך ה׳ מאצקין א פאויף די סיבות פון קריזיס, וועלכער איז שוין איצט ליקווידירט. דער קריזיס אין ארץ־ישראל איז געווען אנ׳עקזאמען פאר׳ן גאנצען יודישען פאלק און יודישען ארבייטער אין ארץ־ישראל. דער עקזאמען איז אפען גלענצענדען אופן אויסגעהאלטען געווארען.

מיין טעטיגקייט האט מיר די גאנצע צייט נישט געגעבען די מעגליכקייט צו בעזוכען ארץ־ישראל. נאר אין דער צייט פון קריזיס האב איך געהאלטען פאר מיין גרעסטען מאראלישען חוב צו זיין אין ארץ־ישראל, מיטפיהלען און אריינעהמען אין זיך די ליידען פון מיינע ברידער. איך האב אבער געמיינט, אז איך וועל דארט איבערלעבען די ערנסטע געפיהלען פון יאוש און פאלען פון אידעאלען.

נאר ווען איך בין געקומען קיין ארץ־ישראל און געזעהען ווי טויזענדער ארבייטער, נישט קוקענדיג אויף דער אויסערארדנטליך־שווערער לאגע, זענען פעלזען־פעסט פערבליבען אויף זייערע פאזיציעס, האב איך איבערגעלעבט דעם גרעסטען יום־טוב אין משך פון מיין גאנצען לעבען. דווקא דעמאלט האב געזעהען, וואס דאס יודישע פאלק האט אויפגעטאן, וואס ער האט בעוויזען. דער קריזיס, וועלכען איך האב בייגעוואוינט איז נישט געווען קיין קריזיס פון אויפבוי פון ארץ־ישראל, נאר א קריזיס פון די מיטארבייטער פון יודישען פאלק, עס זענען נישט געזאמעלט געווארען די מיטלען, וועלכע זענען נויטיג געווען פאר דער גרויסער צאהל עמיגראנטען, וואס זענען געקומען קיין פאלעסטינע. אנשטאט דריי 25 מיליאן דאלאר, וועלכע האבען געדארפט צונויפגעזאמעלט ווערען, האט מען געשאפען נאר 3 מיליאן דאלאר. אין דער זעלביגער צייט אבער איז די אימיגראציע קיין פאלעסטינע געווען א צו־גרויסע, אזוי איז די אימיגראציע אין 1925 יאהר געווען גרעסער פון דער אימיגראציע פון יודען אין די איבעריגע לענדער צוזאמען, און אין אין דעם ליגען די סיבות פון קריזיס.

איך האב געזעהען, ווי מען שאפט, ווי מען בויט אין ארץ־ישראל. ארבייט און נאר ארבייט איז די גרעסטע בעפרידיגונג, די גרעסטע בעלוינונג פאר׳ן ארץ־ישראל׳דיגען ארבייטער, אין ארץ־ישראל איז נישטא קיין יחוס, קיין אפשטאמונג. דארטען הערשט די רעליגיע פון ארבייט. איך האב זיך דארטען געטראפען, מיט א לאנדארבייטער, מיינעם אנ׳אלטען בעקאנטען, וועלכער איז ביי זיך אין רוסלאנד געווען נאר גרויסער מיוחס, און וועלכער האט אין צייט פון קריזיס זעהר שטארק געליטען. אויף מיין פראגע, צי איז ער צופרידען, האט ער מיר געענטפערט מיט פאלגענדע ווערטער: „איך האב מיין ציל דערגרייכט!“ איבעראל, וואו איך בין נישט געווען, האט געהערשט דער זעלביגער גייסט.

עטליכע מאל א יאהר קומט אויס אפצוגעבען בעריכטען דער מאנדאט־קאמיסיע פון „פעלקער־בונד“, וועגען דעם, וואס עס איז אויפגעטון געווארען אין פאלעסטינע און ענטפערען קומט אונז אויס און דערביי בעציהט מען זיך צו אונז, ווי צו פערטרעטער פון גאנצען יודישען פאלק. עס איז אבער דעריבער נויטיג, אז אלע זאלען וויסען, אז אויב דאס יודישע פאלק האט וואס נישט איז פאר א בעדייטונג אין דער אינטערנאציאנאלער וועלט, איז דאס נישט צוליב דעם, וואס מיר פערמאגען גרויסע פערמעגליכקייטען, נאר צוליב דעם, וואס מיר האבען בעשלאסען צו שאפען א נייעם יודישען לעבען אין אייגענעם לאנד.

„הילף“.

צענטראל־ארגאן פון גמילות־חסדים־קאסעס אין פוילען ערשיינט יעדען חודש.
לייטונג: איבער־קאמיטעט. רעדאקטאר: פ. חפל. צווייטער יאהרגאנג.

ערשינען דער מאי־נומער מיט פאלגענדען אינהאלט:

1. צוריק צום פריהערדיגען... פ. ה. 2. וועגען דער בעוועגונג פון גמילות־חסדים־קאסעס אין פוילען; געשפרעך מיט׳ן פינאנץ־דירעקטאר פון „דזשאינט“ ה׳ דוד שווייצער. 3. בעמערקונגען פון Wuel. 4. געסט פון אמעריקא, פון י. ה. זאגאראדסקי. 5. א ווענדונג צום „דזשאינט“ ש. דינער. 6. צו דער ווירטשאפטליכער לאגע אין פוילען י. בעז. 7. קאמונאלע אינסטיטוציעס און סאציאלע הילף י. קאמין 8. א פאר ווערטער צו די יודישע ראטמענער אין פוילען F.

פרייע טריבונע. סובווענציען פון מאגיסטראטען. נייע גמילות־חסדים קאסעס. פון דער פראווינץ. אנדערע ידיעות.

די „הילף“ שטעהט אויף דער וואך לטובת די אינטערעסען פון אלע גמילות־חסדים־קאסעס אין פוילען.

די „הילף“ פיהרט א קאמפאניע אין דער ריכטונג צו פערבעסערען די עקזיסטענץ פון אלע גמילות־חסדים קאסעס און צו בעקומען ארטיגע און מלוכה־סובווענצען און קרעדיטען פאר זיי.

די „הילף“ שפיגעלט אפ די עקאנאמישע לאגע פון יודען אין פוילען.

די „הילף“ ווערט פונאנדערגעשיקט צו אלע לאנדסמאנשאפטען און צום „פערבאנד פון פוילישע יודען“ אין אמעריקא.

ביי יעדען יודישען געזעלשאפטליכען טוער, ביי יעדען יודישען ראטמאן. אין יעדער יודישער אינסטיטוציע דארף זיך געפונען דער זשורנאל „הילף“.

אבאנאמענטס־פרייז — 6 זל. א האלב יאהר; איינצעל־נומער — 1 זל. אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

Redakcja „HILF", Warszawa, Leszno 42, tel. 416-97 Konto czekowe P.K.O. 15.426.

„ארט“

זאכאדניא 43.

ארטיסטישער רעוויו און קאמער־טעאטער אונטער דער לייטונג מ. בראדעריזאן

לעצטע וואך!

היינט, מאנטאג — 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.45 אוו., סוף 11.50

ווידערהאלונג פון 7. פראגראם א.נ.

יודישע טעכטערלעך

1. פראלאג	6. קאטארינא מאלאריצא
2. יודישע טעכטערלעך	7. א קרבן פון ראדיא
3. שכנים	8. טרא־לא־לא־לא
4. פופען	9. א פריילעכס
5. אלבום	10. דזשוויוש־דזשעז

מארגן, דינסטאג — 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.45 אוו., סוף 11.50

מיטוואך, ד. 13־טן — 1 פארשטעלונג לטובת א וואוילטעטיגען צוועק אנהויב 9.45 אוו., סוף 11.50 הנחה־בילעטן און פרייקארטן אונגילטיג

דאנערשטאג — 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.45 אוו., סוף 11.50

די קאסע איז אפען טעגליך פון 7 אוו. שבת — פון 1.30 נ״מ ביז 5 און פון 7 אוו.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, Tel. 26-02.

אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען־און הארץ־קראנקהייטען, בעשטראהלונגען־ און קינסטליכע בערג־זון. נעמט אן אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 6–7. אין דערהיים פון 3–5 נאכמיטאג.

Dr. med. ST. HEINRICH

WIŚNIOWA GÓRA

WILLA KACZOROWSKIEGO

ספעציאליסט פאר קינדער־ און אינערע קראנקהייטען.

צווישען אלפאנסען, סוטענערען און גאסען־פרויען.

דאס בוך פון אלבער לאנדר, „א רייזע קיין בוענאס־איירעס“.

פון מ. אשעראוויטש.

זשאק האט אבער דעם תירוץ נישט אנגענומען. אין קוק זיינער אויף דעם מיידעל איז געווען גענוג, אז זי זאל איבערלאזען די נישט אויסגעטרונקענע גלאז אויפ׳ן טיש און ארויסגעהען אין גאס „טון איהר פליכט“ און זוכען בעלנים אויף זיך...

און נאכדעם ווי זי איז אוועקגעגאנגען האט זשאק ארויסגעזאגט זיין מיינונג וועגען איהר אזוי:

— אזוי איז זי דווקא נישט קיין שלעכט מיידעל, — האט ער געזאגט, — קיין בעסער בעשעפעניש פאר איהר קען מען נישט געפינען; מען מוז זי אבער שטענדיג האלטען אויפ׳ן אויג, ווען מען גיט נישט אכטונג אויף איהר געפינט זי אויס אנדערע זאכען, מיט וואס זיך צו אמוזירען; האט ליב צו טאנצען און צו שפרינגען.

עס זענען צום טישעל צוגעקומען נאך אנדערע חברה לייט פון דעם זעלבען מין — אלץ פרויען־הענדלער און מעקלערס, וועלכע זענען מיט סוטענערפערים פערבונדען מיט דעם „צענטער“, און עס איז אוועק א געשפרעך אויף א מין „זשארגאן“, וואס בלויז איינגעווייהטע מענשען קענען פערשטעהן. דער שרייבער לאנדר איז שוין אבער נישט געווען קיין פרעמדער אין דעם „זשארגאן“ פון דער חברה, און אזוי ווי דאס געשפרעך איז זעהר כאראקטעריסטיש, וועלען מיר איהם דא איבערגעבען אזוי ווי עס ווערט איבערגעגעבען אין דעם בוך.

„הער נאר „זשאק“, — מאכט אזוי איינער פון דער חברה, — איך דארף דיר עפיס זאגען. איך מוז דיך ווארנען, אז דו האסט זיך פערדרעהט מיט אזעלכע מענשען, וואס עס דארף דיר נישט אנשטעהן צו זיין אין זייער געזעלשאפט. דיך קען איך. דו ביזט א מענש א לייטישער; דו דארפסט אבער זיין פארזיכטיג מיט אנדערע, וואס דרעהען זיך ארום דיר“.

מען האט געקענט מיינען, אז דער חברה־מאן ווארענט זשאק׳ן, ער זאל זיך נישט חבר׳ען מיט דעם פראנצויזישען שרייבער, וועלכער איז גראד דאן געזעסען מיט איהם ביי איין טישעל; אז מיט איהם דארף דאס זשאק׳ן נישט אנשטעהן צו זיין אין איין געזעלשאפט. אבער אויסגעלאזט האט זיך גאר אנדערש. עס האט זיך גאר געהאנדעלט וועגען אנ׳אנדערען, וועגען א פרויען־הענדלער, וואס היט נישט אפ די „מאראל“, וואס די אלפאנסען האבען פאר זיך אויסגעארבייט.

דאס ווארט „מאראל“ פאסט זיך אפשר דא נישט. אבער ווען די לעזער וועלען נאכפאלגען די ארטיקלען וועגען אלבערט לאנדרע׳ס בוך, וועלען זיי זעהען, אז אין דעם סוועלטעל פון די ווייסע־שקלאפען הענדלער איז פערהאן אזא זאך ווי א שטרענג אויסגעארבייטע מאראל, וואס אלע מוזען אפהיטען.

אט איז א שטיקעל אפשפיגלונג פון דעם אין דער פארטזעצונג פון דעם געשפרעך צווישען זשאק׳ן און דעם אנדערען חברה־מאן, וועלכער האט איהם געווארענט, אז ער זאל נישט האבען צו טון מיט אזעלכע מענשען, וואס פאסען זיך נישט פאר איהם:

„דו מיינסט דאך אוראי רעני׳ן, — האט זשאק געזאגט. — ער האט דיך דווקא נישט שלעכט בעהאנדעלט. — ער האט געוואוסט, אז דו דענקסט זיך ווי סיי אוועקצווארפען די בחור׳טע ריינע, האט ער זי ביי דיר געקויפט פאר הונדערט דאלאר“.

„פאר איהר איז אזא פרייז גענוג — האט יענער חברה־מאן געענטפערט, — פאר אזא שטיקעל סחורה האט מען סיי ווי סיי מעהר נישט געקענט קריגען“.

„טא וואס זשע האסטו טענות צו איהם?“ — האט זשאק נישט געקענט פערשטעהן.

„איך האב צו איהם טענות דערפאר, וואס איצט געהט ער ארום און בערערט מיך. ער זאגט אלעמען, אז דאס מיידעל האט ער ווערט פינף הונדערט דאלאר, אז איך האב נישט געוואוסט ווי אזוי זי צו קליידען, און אז איצט ווען זי איז אריינגעפאלען צו איהם אין די הענט, וועט ער שוין ווייזען, וואס ער קען; ער וועט זי אויסקליידען זעהר שעהן און וועט זי אוועקשיקען קיין בוענאס־איירעס“.

„נו, וואס זשע געהט עס דיך אן?“ — האט זשאק געצויגען מיט די אקסלען — דו האסט איהם דאס מיידעל פערקויפט. איז זי זיינע און ער קען מיט איהר טון וואס ער וויל, נישט דיין עסק“.

„עס איז אבער מיין עסק, אז מענשען זאלען אויף מיר נישט רעדען קיין שלעכטס. דער אני־איינפאל: אזא צווייג שיקען קיי בוענאס־איירעס! איך ווייס דאך ווער זי איז! איך האב זי פאר א לייט געמאכט. זי איז א פוילע, ליגט מעהר ווי זי געהט. און איך זאג דיר, אז ער וועט זי קיין בוענאס איירעס נישט שיקען“.

„און אויב יא?“

„דאן וועט ער מיר צום הונדערטער מוזען דערלייגען נאך פינף הונדערט דאלאר. בין איך א דושענטעלמען, האָ?“

מען האט נאך גערעדט וועגען פרויען, וואס זענען גוטע „סחורה“ און וועגען פרויען, וואס זענען שלעכטע „סחורה“; וועגען אזעלכע, וואס פאסען זיך פאר בוענאס־איירעס און וועגען אזעלכע, וואס פאסען זיך אהין נישט, און פון זייערע רייד איז ארויסגעקומען קלאר, אז דער ווייסער שקלאפען־האנדעל איז ווי א קייט ארומגערינגעלט איבער דער גאנצער וועלט; אז די חברה האט אומעטום, אין אלע לענדער און אין אלע וויכטיגע שטעדט אגענטען און אגענטקעס, וועלכע ארבייטען פאר זיי; אז די חברה איז אויסגעקניפט און אויסגעבונדען מיט דער פאליציי; אז זיי קענען צו יעדער צייט קריגען גענוג פאלשע פאספארטען; אז זיי האבען ריזיג גרויסע קאפיטאלען צו קריגען איינפלוס אפילו אין רעגירונגס קרייזען; אז זיי קענען ביי פאסיגע געלעגענהייטען אויסנוצען זייער איינפלוס אויף דער פאליטיק פון א רעגירונג; אז זיי קענען ביי וואהלען דורכשטופען אזעלכע קאנדידאטען, פון וועמען זיי קענען קריגען טובות; אז זיי זענען פערבונדען מיט אנגעשטעלטע אויף שיפען און אז זיי האבען טויזענטער וועגען ווי אזוי צו פיהרען זייער „סחורה“ איבער אייזענבאהנען און ימים און אלץ אויסדרעהען אזוי, אז די „סחורה“ זאל אנקומען פינקטליך און זאל פערקויפט ווערען פאר א גוטען פרייז און אלעס זאל צוגעהן אזוי, אז קיינער זאל נישט אריינפאלען...

פון דעם, וואס אלבער לאנדר דערצעהלט אין זיין בוך „דער וועג קיין ארגענטינע“, קומט ארויס קלאר, אז דער ווייסער־שקלאפען־האנדעל איז א מין אינטערנאציאנאלער אפאראט, וואס ארבייט אומעטום; דאס איז א מין רעגירונג, אדער בעסער געזאגט, א גרופע פון רעגירונגען, וועלכע זענען איינע מיט דער אנדערער פערבונדען; קעפ און מוחות ארבייטען פלייסיג צו האלטען דעם אפאראט אין שטענדיגער בעוועגונג. א נעץ פון אגענטען איז אויסגעשפרייט אומעטום. די אגענטען ארבייטען אזוי, אז עס זאל קיינעם גאר נישט קענען איינפאלען זיי חושד צו זיין אין עפעס שלעכטס. און אפילו אזא וויכטיגע אינסטיטוציע ווי שפיאנאזש פעהלט אויך נישט אויס אין דעם רעגירענדען אפאראט פון דעם אינטערנאציאנאלען ווייסע־שקלאפען־האנדעל.

די נייע פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט וועגען אַרבייטס-אָפּמאַכען.

(המשך)

דער אונטערנעמער האָט דאָס רעכט אויפצולעזען דעם אַרבייטס-אָבמאַך אין פאַל ווען דער אַרבייטער שלאָגט אָדער בעליידיגט שווער דעם אונטערנעמער, זיין אויפזער אָדער ווצמען ס'איז פון זייערע משפחות, ווען ער, טראָץ דעם וואָרנונג היט נישט אָפּ די פאָרזיכטיגקייט-פאָרשריפטען וועגען דער זיכערקייט פון דער אַרבייט עווענטועל אונטערנעמונג ווען ער בעגעהט אַ גנבה, אַ צו-אייגנונג פון איהם אָנפאָרטרויטע ווערטען אָדער אַ ביינוויליגע פערניכטונג פון אונטערנעמערס איי-גענטום, ווען דער אַרבייטער מעלדעט זיך נישט צו דער אַרבייט 3 טעג דורכאַנאַנד אָדער פעהלט מעה״ ווי 6 טעג אין משך פון חודש אָהן בעגרינדעטע טעמים, ווען דער אַרבייטער וויל נישט אויספיהרען זיינע אַרבייטס-פליכטען, ווען ער פעררראָט די פערפליכטענדע געהיימנישען פון די אַרבייטס-אופנים אָדער ווען ער איז אָנגענומען געוואָרען אויף אַ פאַלשע צייגניש. דער אַרבייטער האָט דאָס רעכט אויפצולעזען דעם אַרבייטס-אָפּמאַך אין משך פון 7 טעג און צו פאָדערן אַן'ענטשפרעכענדע ענטשעדיגונג אין הסכים מיט די פאָרשריפטען וועגען אָפּזאָג-טערמינען אין פאַל, ווען דער אונטערנעהמער, עווענטועל זיינע הויז-מענשען אָדער דער אויפזעהער בעליידיגען און שלאָגען איהם אָדער זיין משפחה, ווען מצד די אויסגערעכענטע פערזאָנען ווערען בעגאַנגען לגבי דעם אַר-בייטער אָדער ווצמען ס'איז פון זיין משפחה קעגען גזעצליכע אָדער געגען מאָראַלישע און בעגען עטישע מעשים, אָדער דער אַרבייטער עווענטועל זיין משפחה ווערען דורך די ערשטע בע-וואויגען צו אַזעלכע האַנדלונגען און ווען דער אונטערנעמער ערפילט נישט לגבי דעם אַרבייטער די גרונד-בעדינגונגען פון אָבמאַך.

דער אונטערנעמער איז מחויב אויפ'ן פער-לאַנג פון אַרבייטער איהם אַרויסצוגעבען אַן'ענט-שפרעכענדע בעשטעטיגונג וועגען דער דורכגע-מאַכטער ביי איהם אופן און צייט פון אַרבייט אָהן זייטיגע בעמערקונגען. פיל אונטערנעמער, וועלענדיג האַלטען זייערע אַרבייטער אונטער אַ שטענדיגער פרעסיע און גרייטקייט צו קענען זיי ביי יעדער גרייטקייט אַרויסוואַרפען אויף דער גאַס אָהן אַ גזעצליך-פערפליכטענדער ענטשעדי-גונג, ווענדען אָן דעם בעקאַנטען סיסטעם פון בסדר'דיגע קינדיגונגען.

די דאָזיגע פיינליכע און נערוועזע סיטואַציע איז אויסען צו ליקווידירען דער אַרטיקעל 12, לויט וועלכען ביי אָבמאַכען אָהן אַ בעשטימטען טערמין ווערט איין און דער זעלבער אַרבייטער מעהר, ווי 3 מאָל דורכאַנאַנד פאַר 3 חדשים נאָכ'ן לעצטען מאָל נישט קאָנען געקינדיגט ווערען.

ווי באַלד אַן'אונטערנעמער ווערט אָבער דוקא יאָ וועלען קינדיגען אַן'אַרבייטער אין משך פון אָנגעוויזענעם פרעקלוזיע-טערמין, ווערט ער איהם מוזען אומבעדינגט בעזייטיגען פון דער אַרבייט און תיכף אויסצאָהלען די אָנערקענטע ענטשעדיגונג.

אין אַ געוויסער מאָס ווערט אויך געלייטערט דער כאָאָס דורכ'ן ווייטערדיגען פונקט פון זעלבען אַרטיקעל, איינפיהרענדיג דעם כלל, אַז אויב ס'איז געשלאָסען געוואָרען מיט אַן'אַרבייטער אַן'אָבמאַך אויף אַן'אומבעשטימטען טערמין און דירעקט נאָך דער ערשטער קינדיגונג זענען געשלאָסען געוואָ-רען דורכאַנאַנד 3 נייע שוין טערמיניגע אָבמאַכען פון וועלכע קיין איינער האָט נישט איבערגעשטיגען 2 וואָכען, דאַרפען די דאָזיגע בעצייטע בעדינגונ-גען צווישען אונטערנעמער און אַרבייטער בע-טראַכט ווערען פאַר אַן'אָבמאַך מיט אַן'אומבע-שטימט-טערמיניגער גילטיגקייט.

רעדענדיג אין אַלגעמיין וועגען דער גילטיג-קייט פון אַרבייטס-אָבמאַכען מוז אַ בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט געשאָנקען ווערען דעם אַרטיקעל 13, וועלכער דערלויבט דעם אינטערנעהמער אויפ-צולעזען דעם אָבמאַך אָהן אַ פריהערדיגע קינדיגונג אין משך פון 7 טעג אין פאַל, ווען די אונטער-נעהמונג אָדער בלויז אַן'אָבטיילונג, אין וועלכער ס'איז געווען בעשעפטיגט דער בעטרעפענדער אַר-בייטער, ווערט לויט אַ פעראָרדנונג פון דער מאַכט אָדער צוליב א שרפה, פערפלייצונג, קאַטאַסטראָפע, עווענטועל עפּיס אַן'אַנדערע אויסערגעוועהנליכע און פון אונטערנעמערס ווילען אומאָפהענגיגע סבה מוזען זיך פערמאַכען אויף אַ לענגערען, ווי אַ 7 טאָגיגען טערמין — אויב דער אַרבייטער שטעלט זיך נישט צום אָבגערעדטען טערמין — ווען די אַרבייט הויבט זיך אָן, האָט דער אונטערנעמער דאָס רעכט דעם געשלאָסענעם אָבמאַך בטל צו מאַכען. ווי באַלד אין אָבמאַך איז אַזאַ אומבע-דינגטער פאָרבעהאַלט נישט פאָרגעזעהן, קוים פער-לאַנגט דער אַרבייטער אין משך פון 7 טעג, מעג זיין צוליב די וויכטיגסטע סבות, סיידען ס'האַנדעלט זיך וועגען אַן'אומגליקס-פאַל אָדער שווערע קראַנק-הייט, ווערט דעסגלייכען דער אָבמאַך אויפגעלעזען — אין די אויסנאַמליכע פאַלען קאָן דער אָבמאַך ערשט בטל ווערען נאָך אַ 4-וואָכיגער אָפּוועזענ-הייט, פערשטעהט זיך, אַז אָפּצושאַצען די בערעכ-טיגקייט אויפצולעזען אַן'אַרבייטס-אָבמאַך איז בע-רופען אויסשליסליך דאָס געריכט.

י. אינפעלד.

——:o:——

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע-דאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע-רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.
יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט“.

ביים דערלאַנגען אַן'ענטפערען אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די ענטפערען ווערען פערעפענטליכט. אויף ענטפערען אָהן קופּאָן, וואָס קען ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 7-טען יוני 1928

7534. אַ הויזווירט פון וואָלטשאַנסקאַ.
היפּאָטעק-חובות ווערען אויסגערעכענט נישט לויט'ן אָנגענומענעם פרינציפּ ביי דירה-געלט 100 רובעל-266 זל., נאָר לויט אַ ספּעציעלע סקאַלע, וואָס איז צוגעגעבען צום אַרט. 1 פונקט 2 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה פרעזידענט וועגען וואַ-לאָריזירען פריוואַט רעכטליכע פערפליכטונגען (דז. אוסטאַוו נ. 1924—42 פאַז. 441) אין הסכם מיט דער דערמאָנטער פעראָרדנונג בעטרעפט די פולע וואַלאָריזאַציע פון פערלעגענע חובות ביז'ן 1 אוי-גוסט 1914 פאַר יעדע 375 רובל — 1000 זלאָטעס.

———

7535. גערשנאָוויטש.
וואָס שייך דעם געלט סכסוך דאַרפט איהר מאָנען אויפ'ן ציווילען וועג.
דאַגעגען בנוגע די שאַנק און שטולען קאָנט איהר זיך ווענדען צו דער פּראָקוראַטור אָדער די-רעקט אין פרידענס-געריכט אַריין מיט אַן'ענט-שפרעכענדע בקשה, אַז מען זאָל דעם שולדיגען צוציהען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר צואייגנען אָנפערטרויטע זאַכען (574 אַרט. פון שטר. ק.)

———

7536. אַ שט. לעזער פון זגערזשער גאַס.
איהר קאָנט דרייסט אויפמאָנען דעם חוב צו-זאַמען מיט די פּראָצענטער.
וועגען פּראָצענט-פוס, וויפיל איהר זאָלט פאָ-דערען, מוזט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט.

———

7537. Sz. B. I. פון פּיעטריקאָווער 17-25.
אין דער פוילישער בערוף-אָרדינאַציע איז נישט פאָרגעזעהן קיין קאַטעגאָרישע רעכטס-קאָנ-סולענט און ממילא איז נישט פערהאַן קיין ספּע-ציעלער צענז אָדער קוואַליפיקאַציע וואָס ווערען געפאָדערט בכדי צו בעקומען דעם טיטול „רעכט-קאָנסולענט“. אַזוי רופען זיך די אינהאַבער פון די ביט שריפטס-ביוראָס, וועלכע זענען טעטיג נאָר אויפ'ן גרונט פון אַן'אויסגעקעמפטען פאַטענט 3 קאַטעגאָריע און ענטשפרעכענדע מעלדונג אין דער שטאָטישער סטאַראָסטע.

———

7538. פ. ז. פון אַלעקסאַנדראָווסקע גאַס.
דער פּאַראַגראַף 43 פון די מיליטערישע סאַ-ניטאַרע פאָרשריפטען זעהט פאַר אַ גאַנץ לייכטען האַרץ-עפעקט אָהן בעזונדערע קוואַליפיקאַציעס.
אויב איהר זענט נישט קיין נויטיגער פאַר'ן מיליטער-געברויך קוואַליפיצירטער בעל מלאכה אָדער אינטעליגענט, האָט איהר געוויסע שאַנסען צו פערבלייבען אויסער'ן קאָנטינגענט. וועגען ווערט פון דער אָפּיעקאַנסטווא דאַרפט איהר זיך אינפאָר-מירען אין דער שט. סטאַראָסטע עווענטועל אין דער פּ. ק. או.

———

7539. T. F. Sz. אַ שטענדיגע לעזערין.
7540 אַ געטרייער לעזער פון וואָלטשאַנסקאַ.
7541. הענריק ג.
7542. אַ לעזער פון פּיעטריקאָווער 17.
וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פער-שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטאָגצייט אין רעדאַקציע.

———

7543. אַ לעזער פון דער פּאַנסקאַ.
דאָס גאַנצע יאָהרגאַנג 1901 ווערט בערופען אויף איבונגען.

———

7544. H. B.
ס'איז אַ פראַגע, ווען דער ענין איז אַנולירט געוואָרען, צי נאָך איידער די אייגענטליכע פּראָ-צעדור האָט זיך אָנגעהויבען, צי נישט שפּעטער, ווי אויף דער ערשטער געריכטס-פערהאַנדלונגען אָדער שוין נאָכדעם.
אין ערשטען פאַל בעקומט איהר צוריק די פולע סומע פון איינגעצאָהלטען בייטראַג אין צוויי-טען פאַל נאָר אַ העלפט פון די אָפּצאָלונגען, אין דריטען פאַל האָט איהר געזעצליך קיין רעכט נישט צוריקצופאָדערן.

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע
און נערווען-קראַנקהייטען.
נעהמט אָן טעגליך פון 5 ביז 7 אָוונד.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע
לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. א. ה.
אורין-אַנאַליז — 4 זל.

דער טאַנץ אַרום גאָלדענעם קאַלב.

(30

(ראָמאַן).

——:o:——

— דו דאַרפסט צו וויסען — האָט ראָבערט געזאָגט — אַז איך וואָלט זיך געוואָלט זאָרגען וועגען מיין שוועסטער, ליבען זי, טרייסטען זי אין איהר איינזאַמקייט.

איך האָב דיך ליב געהאַט, ווען דו ביזט נאָך אַ קינד געוועזען, און איך קאָן דיך נאָך אויך ווייטער ליב האָבען.

דו ביזט דער איינציגער מענש, פאַר וועלכען איך קאָן ברענגען קרבנות! נאָר געדענק, שוועס-טער, אָפּגעהיטען זאָלסטו ווערען פון אָנצוריהרען סאַלאָמעאַ'ן.

זי איז די אויסדערוועהלטע פון מיין קערפער דער גאַנץ פון מיין נשמה, און די פריינדין אויפ'ן גאַנצען לעבען.

מיט איהר בייגאַנד בין איך גרייט אויף אַלץ: אויף מאָרד, רויבעריי, וואָס זענען פאַר אונז נישט מעהר, ווי שפּילעכליך...

עס איז נישטאָ אויף דער וועלט אַזאַ כּוח, וואָס זאָל אונז שטערען אין דערגרייכען אונזער ציל.

ווען מיר האָבען זיך צוזאַמענגעטראָפען, איז סאַלאָמעאַ געווען פולשטענדיג אָרעם, און איך האָב בוכשטעבליך נישט געהאַט פאַרוואָס צו קוי-פען איהר אַ שטיקעל ברויט.

איצט פערמאָגען מיר שוין אַ מיליאָן געלד.

אין פינף יאָהר אַרום וועלען מיר האָבען צעהן מיליאָן, און דאַן וועט זיך אַלץ ענדערען.

דער באַראָן און באַראָנעסע איידעלשטאַט וועלען דאַן מאַכען אַ ברייט לעבען און וועלען זיין גענוג יונג, כדי צו געניסען פון אַלע לעבענס-פריידען, וואָס רייכטום איז ביכולת צו שאַפען.

— געוויסענס-ביסען, חרטה וועט פערפינסטע-רען אייערע טעג און נעכט... איהר וועט זיך אָנ-הויבען איינער דעם אַנדערען צו פערטראַכטען.

— ניין! דאָס וועט נישט געשעהן, דערפאַר ווייל מיר וועלען זיך קיינמאָל נישט אויפהערען ליב צו האָבען...

— ליבע! שטענדיגע ליבע!..

— יאָ, ווייל ליבע איז די איינציגע קראַפט, וועלכע ווערט קיינמאָל נישט אַלט און פערשווינדט נישט... אָרימע סעסיל! דו קענסט עס נעבעך גאָר נישט פערשטעהן! ווען דו וואָלסט געקאָנט דעם געהיימען כּוח צון ליידענשאַפט, וואָלסטו גאָר קיינמאָל נישט געפּרובט צו קעמפען געגען איהם.

און דו ראָבערט שטעלסט זיך פאָר, אַז דאָס גליק וועט שטענדיג שמייכלען צו אייך, און איהר וועט תמיד אַזוי קענען צו-נאַר-מאַכען די מענשען? פריהער אָדער שפּעטער וועט דאָך אָנקומען אַ טאָג ווען מ'וועט זיך דערוויסען, וואָס פאַר אַ פייגעל איהר זענט, וועט מען אויפדעקען אייערע מעשים תעתועים, און מ'וועט אייך רודפ'ן, וואו נאָר איהר וועט זיך בעווייזען.

— די וועלט האָט זיך נאָך נישט אַזאַ איינגע-שרומפּען, און שפּיל מיט ליבע הערשען נאָך או-מעטום!..

— אומעטום געפינען זיך אָבער אויך זשאַנ-דאַרמען, וואָס זייער פליכט איז צו אַרעסטירען מערדער און גנבים...

— מיר זענען אַזוי פערהאָרעוועט אין קאַמף אַז מיר וועלען זיך מיט די „קנעפּלעך“ אַ'נעצה געבען!

— אַרבייט כאָטש אַליין דיינע געשעפטען!

ניט נישט קיין שותף פון דער פרוי...

— צו שפּעט! צו שפּעט! און אגב וועל איך זיך אָן איהר נישט דערשלאָגען צו גאָרנישט. זי איז, אַזויצוזאָגען, דער פראָנט פון אונזער בונר און די זיכערע שוץ פאַר אַלע שוואַכקייטען, וואָס פאַלען אָפּט אָן אויף מיר. אָהן איהר וואָלט איך געווען אַ דורכשניטליכער קאָרטען-שווינדלער, וועל-כער ריזיקירט. מיט איהר בין איך — עפּיס ברייי-טער! מיט איהר פערלאָז איך זיך נישט אויף צו-פאַלען!..

— צי ווייסטו, אַז זי האַנדעלט מיט זיך, ווי אַ געוועהנליכע פּראָסטיטוטקע?

— איך ווייס נאָר דאָס, אַז זי זוכט צו שאַ-פען געלד מיט אַלע מיטלען, מיט וועלכע זי דיס-פּאָנירט. זי איז שיין און זי לעגט פאַר איהר שיינ-קייט. ליב-האָבען האָט זי אָבער ליב נאָר מיך.

— זי האָט דיך ליב, און שאַפט זיך געליב-טע? — האָט סעסיל אויסגערופען.

— דאָס זענען נישט קיין געליבטע! דער איינציגער געליבטער — דאָס בין איך! אין דעם, וואָס זי איז געצוואונגען צו פערקויפען איהרע לאַסקעס בין שולדיג נאָר איך אַליין. איך האָב איבערגעאַנדערשט איהרע געפיהלען; מיט'ן וואָר-צעל אויסגעריסען דאָס נפיהל פאַר כבוד, וואָס האָט פערפינסטערט איהר שכל. איך האָב געוואָלט, זי זאָל ווערען עהנליך צו מיר, און דערגרייכט דערצו, אַז איך האָב זי געענדערט אויף מיין אופן. איך בין שטאָלץ אויף מיין דערפאָלג. סאַלאָמעאַ איז אַן'אידעאַלע פרוי פאַר אַזאַ אַוואַנטוריסט, ווי איך בין.

— דאָס געלד איז דאָך דער גאָט, פון די איצטיגע יודען...

— האָסט אַ טעות, שוועסטער! געלד איז דער גאָט פון אַלע צייטען און אַלע פעלקער...

זיי האָבען זיך שנעל אַדורכגערעדט, נישט טראַכטענדיג, דאַכט זיך, גענוי צי זענען זייערע מיינונגען ריכטיגע אָדער פאַלשע.

פלוצים איז אָבער ענטשטאַנען אַ מינוט פון שטילשווייגען.

סעסיל האָט פערטראַכטערהייד אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ.

ראָבערט האָט אויפמערקזאַם געקוקט אויף דער פרוי, וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס זיין שוועסטער, און וועלכע ער האָט צעהן יאָהר נישט געזעהן פאַר די אויגען.

ער האָט זיך בעמיהט צו דערגיין, צו דער-גרונטעווען וואָס'ערע כוונות זי האָט, ס'אַרט פלע-נער עס גורטעווען אין איהר מוח, און צי דאַרף ער בענשען אָדער פלוכען די דאָזיגע אומגעריכטע צוזאַמענטרעפעניש.

סעסיל האָט פאַמעליך אויפגעהויבען דעם קאָפּ, און ווענדענדיג איהר פּנים צום ברודער, האָט זי אָהן שום רוגז געזאָגט:

— אַלזאָ, ראָבערט, זאָגסטו זיך, הייסט עס, ענדגילטיג אָפּ צו שיידען זיך מיט דער פרוי?

אויפ'ן ענערגישסטען אופן. ס'קאָן זיין, אַז אין אַן'אויפגערעגטען צושטאַנד, אָדער אין אַ מאָ-מענט פון שגעון האָט זי געקאָנט דער'הרגענען איזאַק בערג'ן, אָבער איך אַ מאָרד קאָן מען דאָך אַמאָל רעכטפערטיגען... צי ווייסטו דען די סיבות, וואָס האָבען געצוואונגען סאַלאָמעאַן אַזוי צו האַנד-לען? איך האָב איהר די זאַך מוחל געווען, און איך וויל איהר אפילו וועגען דעם מעהר נישט דערמאָהנען. איך חזר די איבער נאָך אַמאָל: איך מיט סאַלאָמעאַן זענען מיר הונגעריגע וועלף און אונזערע שאַרפע ציינער זענען גרייט צו כאַפּען יע-דער רויב. אַז מיר וועלען זיין אין אַ סכנה, ווע-לען מיר זיך קאָנען פערטיידיגען.

(פאָרזעצונג פאָלגט)

די גענעראַל־פערזאַמלונג פון דער סוחרים־באַנק.

אונטער'ן פאָרזיץ פון ה' אַלטמאַן איז אי. צענטראַלען סוחרים־פערבאַנד (פּעטריקאָווער 10) פאָרגעקומען די יעהרליכע גענעראַל־פערזאַמלונג פון דער סוחרים־באַנק (פּעטריקאָווער 41).

די פערזאַמעלטע בעעהרען דורך אויפשטעהען פון די ערטער די פערשטאָרבענע מיטגלידער: ס. פרעהליך, מ. זעלמאַנאָוויטש און יצחק גוטערמאַן.

פון טעטיגקייטס־בעריכט פאַר די לעצטע 17 חדשים וואָס דירעקטאָר לאַנגע גיט אָפּ, איז צוזעהען, אַז דער אומזאַץ האָט בעטראָפען 33 מיליאָן 147,133 זל. מיט 46 גר. דערביי האָט דער אומזאַץ אין אויגוסט 1926 בעטראָפען 354,607 זל. און אין דעצעמבער 1927 דערגרייכט די הויך פון 2 מיליאָן 975.477 זל. מיט 50 גר.

איבער'ן בודזשעט פאַר 1928, וועלכער ווערט פאָרגעשלאָגען אין דער הויך פון 80.000 זל. פּלוס 20 פראָצענט ביי אַן'עווענטועלער נויטוועגדיגקייט— האָט זיך ענטוויקעלט אַ הייסע דיסקוסיע.

וויצע־פרעזעס אייזנער, האָט אָנגעוויזען, אַז די סוחרים־באַנק מוז טראָגען דעם כאַראַקטער פון אַ פאָלקס־באַנק, וואָס האָט דעם ציל צו העלפען דעם מיטעלען און קליינעם סוחר אין אַן'עת־צרה. די פאָלקס־באַנק איז אַ נויטוועגדיגקייט, אַ געבאָט פון איצטיגען מאָמענט. מהאי טעמא איז פּדאַי צו געפינען אַ מאָדוס וויוועגדי און דעם בודזשעט אין אַ גרעסערער אָדער קלענערער הויך צו בעשטעטיגען.

דאָס רוב רעדנער האָבען זיך אַרויסגעזאָגט, אַז דער בודזשעט טאָר נישט בעטרעפען מעהר ווי 60.000 זל. פּלוס 30 פראָצ. ביי אַ עווענטועלער נויטוועגדיגקייט, וואָס עס איז אויך אָנגענומען געוואָרען.

אַנדערע האָבען אויך זעהר שאַרף קריטיקירט דער פערוואַלטונג.

די וואַהלען פון אַ נייער פערוואַלטונג — אין 2 וואָכען אַרום.

לעכער מאַשינאַווע
ווערען אָנגענומען אויסצוציהען צו ביליגע פרייזען
צו ג. נאָרדמאַן
29 צעגעלניאַנאַ 29

עטליכע יונגלעך
קען זיין פראָוויזנצער, אויך מיט עסען, ווערען געבריכט צו געהטן פערקויפען אַ באַנגבאַר־אַרטיקעל, אויך אַ פריילייַן אַלס אינקאַסענטקע ווערט געבראַכט. מ. לעווין, קילינסקי 16, וואָהנ. 29. 827

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16=33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין־פּאָלאַק	אויגען־קראַנקהייטען	1—2 5—7
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 הויך זוג.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער־קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס־הילף	11½—1 5—6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע־קראַנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר חיינבערג	אינ. חערץ לונגען־קר.	11-1 5½—7
ד"ר סטופעל	רענטגען	10—12 4—6
א. נראָדזענסקי	צאָהן־ערצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן־ערצט	9—2

צאָהן־מונדהיילונג, בעליכטונגען, קראָנען, מאָסטען א. א. וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען־אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכליכטונגען, קוואַרץ־לאָמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שוועסטער. אימפונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצטליך־קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּראָפ. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5–7 אָוועגד

פאַרבען אין שטיק — — און צום ראַוּעז (do drapania)
ווערען אנגענומען זעמטליכע קוואַנטומס וואַרען
Syndycy tymczas. masy upadł.
Tow. Akc. „J. KESTENBERG"
ŁÓDŹ, NOWO-TARGOWA 26.

געזעלשאַפט צו פערשפרייטען פאַך־קענטנישען ביי יודישע פרויען אין לאָדז
„אַרבייט" (PRACA)
וואָלטשאַנסקאַ 21, טעל. 15=67
נעהמט אָן איינשרייבונגען:
1) שניידעריי, 2) נייטאַרעריי, 3) האַנד־אַרבייטען, 4) אנדולאַציע און מאַניקור, 5) קינסטלערישע מאַשין־שטיקעריי.
אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער סעקרעטאַריאַט פון 9 ביז 1 אַ זייגער און פון 3 ביז 7 אָוועגד.

וואָרנונג!
אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד־בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס ג' פּובליקום, אַז די עכט־פּאַטענטירטע בעטען עכט־פּאַטענטירטע זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ־מאַרקע
PALMA-PATENT
פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.
— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל־בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך,
מיש־בעטען, קינדער־בענקעלעך
מעטער־מאָס, אויף רעדלעך.
מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַריסקע.
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.
בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל.. פאַלאָווע בעטלעך 14 זל.
רעיעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס־פרייזען. זעמטליכע רעפּעראַטורן.
הורט! לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

אשרי אדם שומע לי!
לשקד על דלתותי יום־יום כי הולך בתום ילך בטח
און אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
17 פּעטריקאָווער 17
דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52. יואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט א' פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוושאַנד־ראַזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט־רושאַנדו און אַלע פּאָליציי־בעצירקען, אַקטען אינטער־ציזיעס, אַקטען דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות־אַקטען
מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,
רעכט־קאָנסולענט.

יאַנינאַ ניימאַן
האָט צוגענומען ביים פאָטער
אבראַם ניימאַן פאַר 4000 זלאָטעס
בלאַנקאָ־וועקסלען זשירירט דורך אַבע האַלצמאַן.
די וועקסלען ווערען ערקלערט פאַר אונגילטיג.
828

Dr. med.
E·Szereszewska
Wiśniowa góra, Willa Krenicera.
קינדער־קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 10–11 פריה און פון 4–5½ נאָכמיטאָג.

Dr. med.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל־ערצט פאַר נירען, בלאַזען־ און האַרן־קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אין אָוונט

Dr. med.
NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס פריפער און הויט־קראַנקהייטען בעהאַנדל. פון מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 5–9 אָוונט

Dr. med.
Wolf Eychner
פרויען־קראַנקהייטען און אַקושעריע
זגערזשער 11 טעל. 34-72
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיעטריקאָווער 294 פון 12—2 נאָכמ. אין דערהיים פון 6-8 אָוונט

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און ליכט־היילונג
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

אַ טיכטיגער
יונגער־מאַן
ווערט פון זאָפאָרט געזוכט ביי טשערנילאָווסקי, ווסכאָדניאַ 72. 824

צו ניהען
קינדער און דאַמען־קליידער
ווערט אָנגענומען צו ביליגע פרייזען.
7 נאַרוטאָוויטשאַ 7
לינקס, 3-טער שט. 826

אַ טיכטיגער, געבילדעטער
יונגערמאַן
בעקאַנט אין דער גאַרן־ און זאָקען־בראַנזשע, זוכט אַ פּאָסטען, עווענטועל אויף אַרויספאָהר. אָפּערטען אונטער „Cotton"

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט־, האָר־ און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, ליכט און ראַק, רענטגענשטראַהלען און קוואַרץ־ליכט, עלעקטראָ־טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 12 ביז 3 נאָכמ. און פון 6 אָוונט ביז 9 אין

מאַסאַזש־ און היילגימנאַסטיק־שולע און קאַבינעט
פון דר. מעד.
ב. שמירגעלד
צעגעלניאַנאַ 8, טעל. 51-69
רוקענבייגונגען, פּאַראַליזען, נערווען־שמערצען, פּעדיקור, שוואַכע קינדער (גראָפען)
צעמפּפאַנג פון 3–5 נאָכמ.

ערשטקלאַסיגע
הערען־שניידער־
געזעלען קענען זיך מעלדען
ביי ג. מילגראַם,
צעגעלניאַנאַ 26. 822

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.
Od wtorku, dnia 5-go do poniedziałku, dnia 11 czerwca 1928 r. wł.
Dla dorosłych: Dla dorosłych:
MORZE
Dramat w 8 aktach według powieści B. Kellermana.
W rolach dłównych:
Olga Czechowa, A.Pointner, H. George.
Dla młodzieży:
„GWAŁTU, ¡CO SIĘ DZIEJE!"
Kmedja w 8 aktach. W roli gł;: HAROLD LLOYD.
Wpoczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

איך קויף און פערקויף מעבעל
דיוואַנעס, פעלצען, ניי־מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָוואַרען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטשאַ 19 (דזיעלנאַ)
אין מעבעל־געוועלב, (פריוואַט־וואָהנונג שפּנקעוויטש 29)
ביי מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 815

נייעס! פעלדבעטען נייעס!
מיט ספּרענזשינעס
פון די נייעסטע ערפינדונגען מיט דער מאַרקע „Renoma" זאָלט איהר אַלע פאָדערען.
הויפּט־פערקויף אין דער טאַפּעציר־ווערקשטעל
5 J. JACHIMEK 5
STARY RYNEK
פאַר די קוואַליטעט — לאַנגיעהריגע גאַראַנטיע!

Dr. med. A. MAZUR
אויערן, נאָז־ און האַלז־קראַנקהייטען, שטימע־ און שפּראַך־פעהלערן (שטאַמלען א.ז.וו.)
האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44
אויף ווסכאָדניאַ 65, טעל. 01-66
(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).
נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3–5 נאָכמ.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן־אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 08=31
היילט נאָך פערנאַכלעסיגטע ציינער און מונד־קראַנקהייטען. צאָהן־ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציינער.
נעהמט אָן פון 9–7 אָוועגד. צו ביליגע פרייזען.

אַנאָנסען־פרייז: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60— 4
נאָכ'ן טעקסט—10 . . . . . 15— 7
פאַר אַ מילימעטער־שורה: מיטער דער שטאָט 50 פראָצ. טייערער. אויסל. 100 פראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

אַבאָנעמענטס־פרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פראָצ. טייערער.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביי טאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Rozenbaum
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.